

Образовни стандарди за крај обавезног образовања за српски језик са примерима задатака

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ** ученик/ученица:

- CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи*
- CJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), наратија (приповедање), аргументација, пропаганда

Задатак
<p>Прочитај следећи текст и заокружи слово испред тачног одговора:</p> <p><i>Мирослављево јеванђеље</i> ће бити изложено у соби на првом спрату Народног музеја у Београду у току јесени. Према пропозицијама о излагању, дело ће бити доступно грађанима десет дана. Снимање неће бити дозвољено.</p> <p>Наведени текст:</p> <ul style="list-style-type: none">а) описује;б) коментарише;в) дефинише;г) обавештава. <p>Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
Решење
г) обавештава

CJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима

<p>Задатак</p> <p>Ако је текст административни, иза њега напиши „А“; ако је публицистички, напиши „П“, а ако је научни, напиши „Н“:</p> <p>а) Пријављивање за овогодишњу сезону летњих кампова код нас и у свету почело је крајем марта и до сада се, како сазнајемо од организатора у удружењу „Младих истраживача Србије“, пријавило већ 430 младих волонтера. Има још око 1.700 слободних места, а пријављивање је отворено до попуне кампова. _____</p> <p>б) Неки непрелазни глаголи, одн. нека њихова ужа значења, постајали су и прелазни: <i>горети</i> (ватра гори, непрел.) – <i>горети</i> угаљ, <i>горети</i> свећу (прел.); или су добијали одн. појачавали формалне ознаке прелазности, тј. стицали различите акузативске додатке који нису објекатске природе; понекад и обратно, неки прелазни глаголи постајали су и непрелазни: <i>прећи</i> ливаду (прел.) – <i>прећи</i> (болест је већ прешла, непрел.), што је далеко ређа појава. _____</p> <p>в) Заштитник грађана је независан државни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења. _____</p>
<p>Решење</p> <p>а) П, б) Н, в) А</p>

CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста

Задатак

Пред тобом је део садржаја једне књиге. Пажљиво га прегледај и одговори на питања.

САДРЖАЈ		Страна
О предмету синтаксе и синтаксичким јединицама	— — — — —	1—6
Реченице по садржини	— — — — —	6—21
Видови реченица по саставу	— — — — —	21—22
ПРОСТЕ РЕЧЕНИЦЕ		23—152
Субјекат	— — — — —	23—34
Предикат	— — — — —	34—47
Зависни чланови реченице	— — — — —	47—86
Одредбе	— — — — —	48—74
Именичке одредбе	— — — — —	48—65
Одредбе зависних делова реченице	— — — — —	65—74
Допуне	— — — — —	74
Глаголске допуне	— — — — —	74—84
Прилошке и именске допуне	— — — — —	84—86
Реченице с неизреченим главним деловима	— — — — —	86—119
Реченице без субјекта	— — — — —	87—88
Безличне реченице	— — — — —	88—95
Непотпуне реченице	— — — — —	95—119
Конгруенција	— — — — —	119—152
СИНТАГМЕ		153—775
Појам и врсте синтагме	— — — — —	153—159
Падежне синтагме		
Функције и значења падежа	— — — — —	159—527
Номинатив	— — — — —	165—171
Вокатив	— — — — —	171—174
Генитивне синтагме		
А. Без предлога	— — — — —	174—359
А. Без предлога	— — — — —	174—212
Присвојни (посесивни) генитив	— — — — —	175—193
Аблативни генитив	— — — — —	193—194
Партитивни генитив	— — — — —	194—212
Б. Генитивне синтагме с предлозима	— — — — —	212—359

а) На којим страницама се налази текст о прилошким и именским допунама?

б) Наведи број странице на којој почиње текст о вокативу.

Решење

а) 84—86 б) 171

<p>Задатак</p> <p>Пажљиво прочитај текст и одговори на питања.</p> <p style="text-align: center;">ЧЕНИ ДОБРО – ВРАТИЋЕ ТИ СЕ!</p> <p>Флеминг је био сиромашан шкотски сељак. Једног дана, док је радио у пољу, зачуо је вапаје за помоћ који долазе из оближње мочваре.</p> <p>Тамо је, до струка у црном муљу, био престрављени дечак, вриштећи и борећи се да се ослободи. Фармер Флеминг је спасао дечака од споре и застрашујуће смрти у блату мочваре.</p> <p>Следећег дана, отмена кочија појавила се у дворишту скромне Флемингове куће. Отмено обучени племић сишао је из кочије, те се представио као отац дечака ког је фармер јуче спасао.</p> <p>„Желим да вас наградим“, рекао је племић. „спасили сте живот мог сина!“</p> <p>„Не, не могу то да прихватим“, одговорио је поносно шкотски сељак, одбијајући понуду.</p> <p>У том тренутку, фармеров син се појавио на улазним вратима куће.</p> <p>„Да ли је то ваш син?“, упита племић.</p> <p>„Да“, поносно је одговорио фармер.</p> <p>„Имам предлог за вас“, рече племић. „Допустите ми да му пружим образовање које ће и мој син имати. Ако је на свог оца, он ће, без сумње, израсти у човека на кога ћемо обојица бити поносни.“</p> <p>И то је и учинио...</p> <p>Син сељака Флеминга похађао је најбоље школе и у року дипломирао на Медицинској академији „Ст. Марус“ у Лондону, те је постао познат широм света као Александар Флеминг, проналазач пеницилина.</p> <p>Много година касније, син оног истог племића којег је спасао фармер Флеминг, добио је тешку упалу плућа, која је у то време била исто што и смртна казна. Оно што му је у том тренутку спасило живот био је – пеницилин.</p> <p>Питате се како се звао тај племић?</p> <p>Лорд Ландорф Черчил!</p> <p>А како се звао његов син?</p> <p>Винстон Черчил!</p> <p style="text-align: center;">Заокружи слова испред тачних тврдњи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Александар Флеминг је био: <ol style="list-style-type: none"> а) сиромашан шкотски сељак; б) син шкотског сељака; в) племић; г) племићев син. 2. Александар Флеминг је био познат по: <ol style="list-style-type: none"> а) добром делу које је учинио спасавајући племићког сина; б) научном проналаску; в) богатству стеченом на имању; г) укидању смртне казне.
<p>Решење</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. б) син шкотског сељака 2. б) научном проналаску

CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту

Задатак
<p>Пажљиво прочитај наведене реченице и утврди њихов редослед, уписујући на линију испред сваке број 1, 2 или 3.</p> <p>_____ Након две велике поплаве које су уништиле скоро целокупан биљни фонд, ова башта је премештена на данашњу локацију, на имање које је краљ Милан Обреновић наследио од свог деде Јеврема, по коме и данашња башта носи име Јевремовац.</p> <p>_____ Непуне три године после преласка на нову локацију, у ботаничкој башти је подигнута прва стаклена башта, која је тада представљала једну од највећих и најлепших стаклених башта у овом делу Европе.</p> <p>_____ На предлог Јосифа Панчића, одлуком Министарства просвете Краљевине Србије, основана је Краљевска ботаничка башта у Београду као прва ботаничка башта у Србији, поред обале Дунава на Дорћолу.</p>
Решење
2, 3, 1

CJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе

Задатак

Пред тобом је део репертоара београдских позоришта за децембар. Планираш да свог млађег рођака 23. децембра одведеш у позориште. Тог дана изводи се пет представа. Напиши њихове називе.

БОШКО БУХА

Трг Републике 3, тел. 2632-887

18. 12. у 12 и 17 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић, новогодишња представа.

20. 12. у 11 и 13 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић,

21. 12. у 11, 13 и 17 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић,

22. 12. у 11 и 13 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић,

23. 12. у 11, 13, 15, 17 и 19 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић,

24. 12. у 11, 13, 17 и 19 – Фазони и форе, В. Ршумовић и Љ. Ршумовић,

МАЛО ПОЗОРИШТЕ „ДУШКО РАДОВИЋ“

Абердарева 1а, тел. 3232-072

18–25. 12. у 10, 12, 14, 16, 18 и 20 – Новогодишње ђаконије.

ПОЗОРИШТЕ „ПУЖ“

Б. Ације 21, тел. 2438-036

www.pozoristancepuz.com

18. 12. у 12 и 16 – Заљубљени Снешко, Б. Милићевића.

21. 12. у 10, 18 и 19.30 – Заљубљени Снешко, Б. Милићевића.

22. 12. у 12, 18 и 19.30 – Заљубљени Снешко, Б. Милићевића.

23. 12. у 10, 12, 18 и 19.30 – Заљубљени Снешко, Б. Милићевића.

24. 12. у 10, 12, 14, 16, 18 и 19.30 – Заљубљени Снешко, Б. Милићевића.

Резервације и продаја карата сваког радног дана од 9 до 16 ч., петком и суботом до 18 ч. Организујемо доделу новогодишњих пакетића.

ПОЗОРИШТЕ ЛУТАКА „ПИНОКИО“

Карађорђева 9, тел. 2691-715

18. 12. у 11 и 17 – Успавана лепотица, Ж. Јоковића.

22. 12. у 10.30 – Ивица и Марица и опака старица, М. Ојданић.

23. 12. у 9.30 – Звездан, Ј. Штреде, у 9.30 и 10.30 – Успавана лепотица, Ж. Јоковића.

24. 12. у 11, 13, 15 и 17 – Деда Мраз и звер, И. Бојковића.

Називи представа су:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

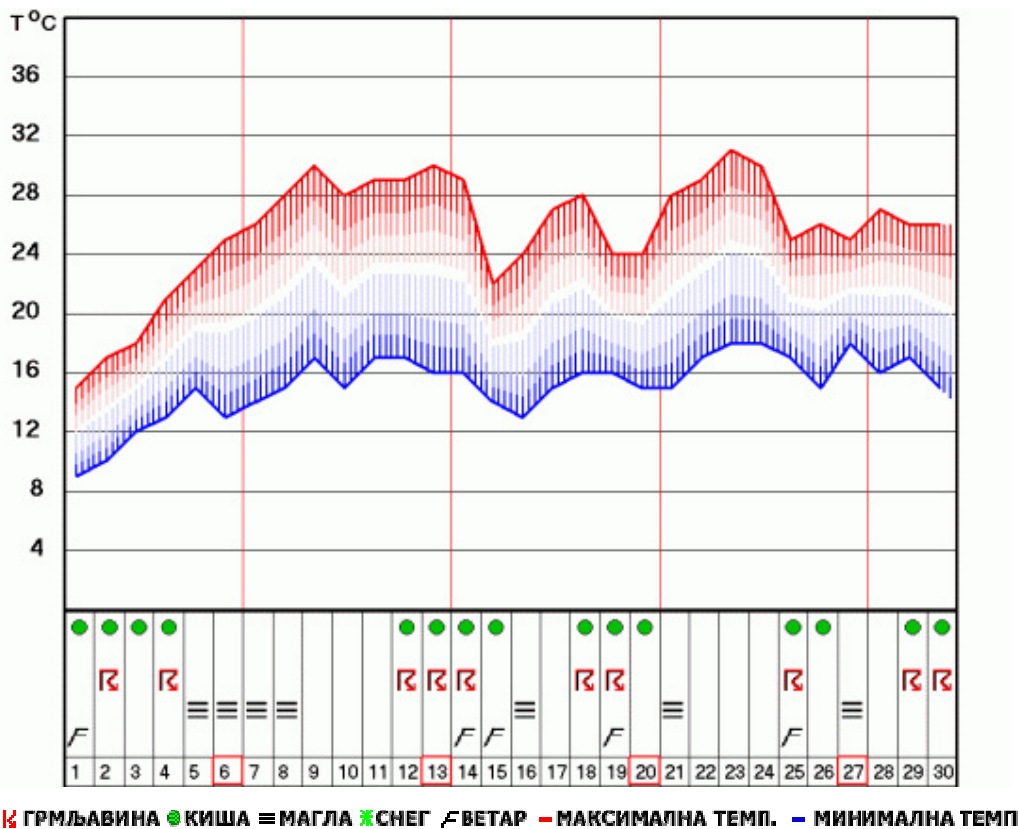
Решење

1. Фазони и форе 2. Заљубљени Снешко 3. Звездан
4. Новогодишње ђаконије 5. Успавана лепотица

(Редослед навођења није битан.)

Задатак

Дата је месечна временска прогноза. Пажљиво је погледај и одговори на питања.

1. Наведи датуме када се очекује магла. _____
2. Наведи датуме када ће температура бити испод 12 степени? _____

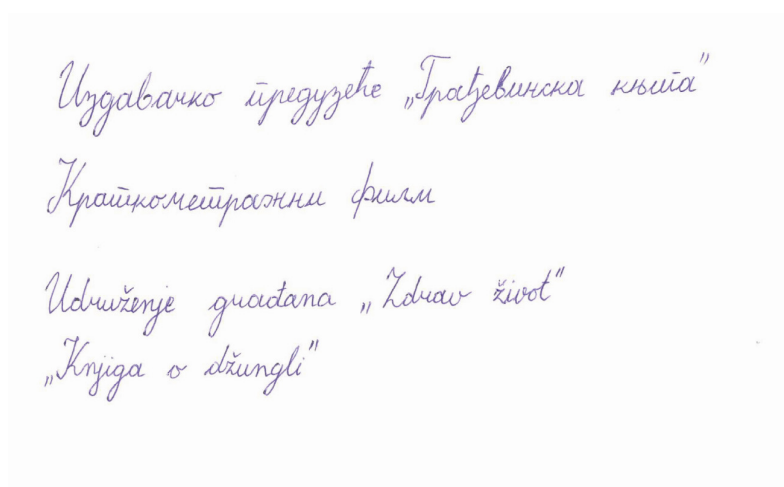
Решење

1. 5, 6, 7, 8 (5-8), 16, 21, 27.
2. 1, 2, 3.

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

Задатак
Напиши писаним словима, ћирилицом. Издавачко предузеће „Грађевинска књига“ _____
Краткометражни филм _____
Напиши писаним словима латиницом. Удружење грађана „Здрав живот“ _____
Књига о џунгли _____
Решење
 <p>Издавачко предузеће „Грађевинска књига“ Краткометражни филм Удружење грађана „Здрав живот“ „Књига о џунгли“</p>

CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу

<p>Задатак</p> <p>Напиши једну реченицу о својој школи или одељењу, која ће имати бар десет речи. Реченица треба да буде разумљива и граматички исправна.</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Решење</p> <p>Реченица треба да буде разумљива, граматички исправна, да има бар 10 речи и да буде у вези са школом или одељењем. Правописне и интерпункцијске грешке се не узимају у обзир приликом оцењивања.</p>

CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)

<p>Задатак</p> <p>Свако од нас има своје омиљено место. То је место на коме се осећа добро и сигурно, на коме је срећан и задовољан. Оно може да буде близу или далеко, може да буде стварно или измишљено. Твој је задатак да нам опишеш <i>своје</i> омиљено место тако да нам се учини да смо и ми били тамо.</p> <p>За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш о чему ћеш писати, са колико и каквих детаља ћеш нам представити своје омиљено место, како ћеш нам најбоље објаснити зашто ти је толико драго. Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.</p> <p>Твој рад ће се оцењивати на основу тога:</p> <ul style="list-style-type: none">- колико је јасан, смислен и повезан;- колико су добро изабрани детаљи којима нам дочараваш своје омиљено место;- колико поштујеш правописна правила. <p>Молимо те да пишеш читко.</p> <p style="text-align: right;">Срећан рад!</p>
<p>Решење</p> <p>Оцењује се колико је рад јасан, смислен и повезан, колико је одговорено на тему, колико су добро изабрани детаљи и колико се поштују правописна правила.</p>

<p>Задатак</p> <p>Школе су места у којима се у сваком тренутку нешто догађа: и на часу, и на одморима, и пре почетка наставе, и кад се она оконча. Сети се једног догађаја из своје школе и испричај га и нама.</p> <p>За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш о чему ћеш писати, који ћеш нам догађај испричати. Шта се све десило, где и када, ко је учествовао? Која је била твоја улога у томе што се десило, како си се осећала/осећао? Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.</p> <p>Твој рад ће се оцењивати на основу тога:</p> <ul style="list-style-type: none">- колико је текст јасан, смислен и повезан;- колико уверљиво је представљен догађај;- колико поштујеш правописна правила. <p>Молимо те да пишеш читко.</p> <p style="text-align: right;">Срећан рад!</p>

Решење

Оцењује се колико је текст јасан, смислен и повезан, колико је одговорено на тему, колико уверљиво је представљен догађај и колико се поштују правописна правила.

Задатак

Сви кажу да је пријатељство важно, али различити људи на различите начине објашњавају шта за њих значи израз „право пријатељство“. Изнеси нам своје мишљење о пријатељству. Објасни нам шта је за тебе пријатељство, шта одликује правог пријатеља и по чему се право пријатељство разликује од оног које то није.

За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш како ћеш нам најбоље објаснити појам пријатељства, тако да ми, као и свако други ко чита твој рад, схватимо шта за тебе то значи.

Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.

Твој рад ће се оцењивати на основу тога:

- колико је текст јасан, смислен и повезан;
- колико јасно си изнео свој став о пријатељству;
- поштујеш правописна правила.

Молимо те да пишеш читко.

Срећан рад!

Решење

Оцењује се колико је текст јасан, смислен и повезан, колико јасно си изнео свој став о пријатељству и колико поштујеш правописна правила.

<p data-bbox="302 142 402 170">Задатак</p> <p data-bbox="337 212 1292 275">Пред тобом је одломак из књиге <i>Кроз васиону и векове</i> нашег научника Милутина Миланковића.</p> <p data-bbox="302 317 1385 411">Твој задатак је да препричаш текст. Док га читаш, можеш да подвлачиш, обележаваш текст и правиш забелешке. То се неће оцењивати. Оцењиваће се да ли си навео главне информације и догађаје из текста.</p> <p data-bbox="302 485 1385 579">У вишим разредима осетисмо једну чвршћу руку. Наш разредни старешина постаде један млади доктор математике који се Верићак звао и своје име у науци осветлао. Он нас је пратио до матуре.</p> <p data-bbox="302 590 1385 1031">Варићак је имао на мене највећи утицај од свих мојих наставника. Он је пронашао у мени моје стварне способности и развио их са пуно љубави и труда. Он ме је научио да ценим књигу, упутио ме како се из ње учи и осведочио ме да као самоук, лаганим, али темељним радом, могу даље доспети него ослањајући се на туђу помоћ. Он ме је начинио самосталним и ја сам се, не базирујући се више на школске програме, развијао у оном правцу који су ми моје способности одређивале, не презајући при том од првих тешкоћа. Мој рад добио је јасан правац и систем, а неочекивани успеси у њему створили су у мени самопоуздање, потребно за такав успех. У мени се развила љубав за науку и амбиција да јој служим. Хтедох да postanем научник. Договорих се са мојим млађим братом Љубишом, који је имао више смисла за практичан живот и био усталац, да он на себе прими дужност старања о нашем пољопривредном добру и постане економ, а ја ћу бити професор.</p> <p data-bbox="302 1041 1385 1377">Али када, са седамнаест година, сврших реалку, испречи се тој мојој намери велика једна запрека. Према ондашњим аустријским законима, нисам се могао уписати на бечки Универзитет, јер нисам знао латински и грчки. Ја сам био вољан да останем још годину дана у Осјеку, уверен да за то време могу научити оба језика и положити још гимназијску матуру, али се моји професори успротивише томе. Они су ме са мојих 53 килограма сматрали за телесно сувише слабог за толики напор. А да postanем професор! – Знали су они сву беду таквог позива. Зато одлучише да пођем на бечку технику, где ћу имати довољно прилике да развијем своје способности и осигурам себи бољи живот но што су га они таворили. Варићак и ја прихватисмо, иако тешка срца, такво решење.</p>
<p data-bbox="302 1419 402 1446">Решење</p> <p data-bbox="302 1488 992 1516">Текст се може препричати уз сажимање или без њега.</p>

CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)

Задатак
<p>Дата реченица припада разговорном, неформалном стилу. Замени неке речи тако да се та реченица може употребити и у званичним, формалним ситуацијама.</p> <p>Узео сам од ћалета фото-апарат и фотке су испале супер.</p> <hr/>
Решење
<p>Узео сам од оца/тате фото-апарат и слике/фотографије су испале одлично/лепо/изврсно.</p>

CJ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу

Задатак

Попуни штампаним словима, водећи рачуна о правопису, рубрике из Пријаве за упис у средњу школу. Попуни само рубрике које су осенчене сивом бојом.

Образац ПУ

ПРИЈАВА ЗА УПИС УЧЕНИКА У СРЕДЊУ ШКОЛУ

Пријављујем се за упис у _____ разред _____
(назив средње школе)
 _____ у _____

Подручје рада _____

Образовни профил за стручне школе, односно смер за гимназије:

Презиме и име ученика	
Дан, месец и година рођења	
Место рођења, општина и држава	
Презиме и име оца, његово занимање и адреса	
Презиме и име мајке и њено занимање	
Презиме и име старатеља, његово занимање и адреса (ако ученик нема родитеља)	
Адреса ученика: општина, место, улица и број	
У којој школи, у ком месту и које школске	

Решење

Образац ПУ

ПРИЈАВА ЗА УПИС УЧЕНИКА У СРЕДЊУ ШКОЛУ

Пријављујем се за упис у _____ разред **ЕКОНОМСКА ШКОЛА**
(назив средње школе)
 _____ у **ЧАЧКУ**

Подручје рада _____

Образовни профил за стручне школе, односно смер за гимназије:

Презиме и име ученика	МАРКО МАРКОВИЋ
Дан, месец и година рођења	1. 4. 1995.
Место рођења, општина и држава	
Презиме и име оца, његово занимање и адреса	
Презиме и име мајке и њено занимање	
Презиме и име старатеља, његово занимање и адреса (ако ученик нема родитеља)	
Адреса ученика: општина, место, улица и број	ЧАЧАК, ЧАЧАК БУКА КАРАЏИЋА 15
У којој школи, у ком месту и које школске	

CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)*

CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима

Задатак
Заокружи слово испред реченице која је написана према правописним правилима. а) Говорио је не искрено са мном цело вече. б) У најбоље урађеном задатку није било не правилности. в) Плодови које смо убрали били су не јестиви. г) Сви су одустали од игре не знајући где сам се сакрио.
Решење
г) Сви су одустали од игре не знајући где сам се сакрио.

Задатак
Напиши словима следеће бројеве: 48 _____ 128. _____ 500 _____ XII _____
Решење
четрдесет (и) осам, сто двадесет (и) осми, петсто (пет стотина), дванаести

CJ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње*

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти ГРАМАТИКА ученик/ученица:

СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама

Задатак
Допуни следећи текст: У српском језику има _____ гласова (наведи њихов број). Гласови приликом чијег изговора ваздушна струја слободно пролази кроз говорни канал називају се _____. Гласови приликом чијег изговора ваздушна струја наилази на препреку називају се _____. Гласови приликом чијег изговора гласнице („гласне жице“) трепере јесу _____, а они приликом чијег изговора не трепере јесу _____.
Решење
тридесет (30) самогласници, сугласници звучни, безвучни

Задатак										
У квадратиће упиши звучне парњаке датих безвучних гласова. Ако звучни парњак не постоји, упиши косу црту:										
<table border="1"><tr><td>т</td><td>ч</td><td>ћ</td><td>с</td><td>х</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	т	ч	ћ	с	х					
т	ч	ћ	с	х						
Решење										
<table border="1"><tr><td>т</td><td>ч</td><td>ћ</td><td>с</td><td>х</td></tr><tr><td>д</td><td>џ</td><td>ђ</td><td>з</td><td>/</td></tr></table>	т	ч	ћ	с	х	д	џ	ђ	з	/
т	ч	ћ	с	х						
д	џ	ђ	з	/						

Задатак
Од датих делова начини реч, водећи рачуна о гласовним променама: из- + чепрати = _____ раз- + љутити = _____ од- + делити = _____ раз- + ширити = _____ под- + чинити = _____
Решење
ишчепрати, разљутити, оделити, раширити, потчинити

Задатак

Упиши одговарајући облик речи која је дата у загради:

а) Ја вучем, а они не _____ (*вући*).

Ти можеш, а ја не _____ (*моћи*).

б) У _____ (*честитка*) пожелео сам свом пријатељу да његов тим поново заигра у првој _____ (*лига*).

в) На изложби је било много _____ (*посетилац*). Свим тим _____ (*посетилац*) сликар се посебно захвалио.

Решење

а) вуку, могу

б) честитки, лиги

в) посетилаца, посетиоцима

СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације*

СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима

Задатак
У реченици која је одговор на питање подвуци реч на којој стоји реченични акценат: а) (– Кад је Јанко допутовао?) – Јуче је допутовао. б) (– Ко ме си то рекла?) – Нисам рекла никоме.
Решење
а) Јуче, б) никоме

CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи

Задатак			
Разврстај речи по врстама, као што је започето. летњи, <u>играчка</u> , наш, срећа, летовати, играти, срећан, тај			
<u>именице</u>	<u>придеви</u>	<u>заменице</u>	<u>глаголи</u>
<u>играчка</u>	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Решење			
<i>играчка</i>	<i>летњи</i>	<i>наш</i>	<i>летовати</i>
<i>срећа</i>	<i>срећан</i>	<i>тај</i>	<i>играти</i>

Задатак			
У тексту су подвучени облици аориста. Замени их презентом, као што је започето:			
Текст са глаголима у аористу:			
<p>Кад рибице <u>одоше</u>, <u>навали</u> Рак Кројач на посао. <u>Посла</u> рачиће да наберу материјал потребан за рибље хаљине: речног бисера, седефа, шареног ситног песка. А чим <u>се</u> они <u>вратише</u>, <u>поче</u> да прави нова одела нижући бисер и седеф на дуга влакна лике.</p> <p>За то време рибе су спремале вир за забаву. Пред вече <u>упутише се</u> Раку Кројачу да виде шта је са хаљинама.</p>			
Текст са глаголима у презенту:			
<p>Кад рибице <u>оду</u>, _____ Рак Кројач на посао. _____ рачиће да наберу материјал потребан за рибље хаљине: речног бисера, седефа, шареног ситног песка. А чим __ они _____, _____ да прави нова одела нижући бисер и седеф на дуга влакна лике.</p> <p>За то време рибе су спремале вир за забаву. Пред вече _____ __ Раку Кројачу да виде шта је са хаљинама.</p>			
Решење			
навали, пошаље, се врате, почне, упуте се			

Задатак

Подвучене речи разврстај у дате групе:

Ја мислим да нема смисла писати предговор аутобиографији. Ако живот човечји и има неки предговор, он је тако интимне природе да се о њему уопште и не пише. Али се мени предговором ваља оправдати што сам предузео овај посао – писање биографије – којим се обично баве пропали политичари. И ето, тога оправдања ради, ја морам ову прву главу посветити предговору.

- а) Именице: _____.
- б) Придеви: _____.
- в) Заменице: _____.
- г) Прилози: _____.
- д) Бројеви: _____.
- ђ) Глаголи: _____.
- е) Предлози: _____.
- ж) Везници: _____.
- з) Речце: _____.

Решење

- а) Именице: смисла, живот, предговором, писање
- б) Придеви: човечји, интимне
- в) Заменице: ја, неки, овај, којим, тога
- г) Прилози: тако, обично
- д) Бројеви: прву
- ђ) Глаголи: мислим, писати, морам
- е) Предлози: о, ради
- ж) Везници: ако, да, али, и
- з) Речце: не, ето

CJ.1.3.5. разликује прости речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела

<p>Задатак</p> <p>Разврстај дате речи у две групе према њиховом корену. Речи које не припадају ниједној од тих група прецртај.</p> <div style="text-align: center;"><p>лепак улепшати лептир прилепити лепљив лепота Лепосава клепити налепница прелеп</p></div>
<p>Решење</p> <p>Једна група: лепак, прилепити, лепљив, налепница Друга група: улепшати, лепота, Лепосава, прелеп Прецртати: лептир, клепити</p>

СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)

Задатак
<p>Напиши колико у следећем тексту има комуникативних, а колико предикатских реченица:</p> <p>После тога, царев син почне сам путовати по свету и тако, путујући задуго, дође у једну планину и заноћи код једног пустињака. Сутрадан настави пут.</p> <p>а) Број комуникативних реченица: _____.</p> <p>б) Број предикатских реченица: _____.</p>
Решење
<p>а) две (2)</p> <p>б) четири (4)</p>

СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)

<p>Задатак</p> <p>Иза сваке независне предикатске реченице напиши којој врсти припада:</p> <p>– Господине професоре, шта су то магареће године? _____</p> <p>– Причајте, господине! _____</p> <p>– Дјецо, па ви сте сад у магарећим годинама. _____</p>
<p>Решење</p> <p><u>упитна</u> <u>заповедна</u> <u>обавештајна (изјавна)</u></p>

CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима

Задатак	
Пажљиво прочитај следећу реченицу и одреди службу реченичних чланова, као што је започето. Ивана, моја комшиница, прави недељом воћне колаче.	
1. Ивана	а) објекат
2. моја комшиница	б) субјекат
3. прави	в) апозиција
4. недељом	г) предикат
5. воћне колаче	д) прилошка одредба
Решење	
1 б), 2 в), 3 г), 4 д), 5 а)	

Задатак					
Издвој и именуј чланове следеће реченице. Попуни табелу као што је започето. Кроз неколико дана деца направе на обали камену кућу.					
Реченични члан	Кроз неколико дана				
Служба у реченици					(ПРАВИ) ОБЈЕКАТ
Решење					
Реченични члан	Кроз неколико дана	деца	направе	на обали	камену кућу
Служба у реченици	ПРИЛОШКА ОДРЕДБА ЗА ВРЕМЕ	СУБЈЕКАТ	ПРЕДИКАТ	ПРИЛОШКА ОДРЕДБА ЗА МЕСТО	(ПРАВИ) ОБЈЕКАТ

Задатак	
У следећим реченицама истакнуте су синтагме. Подвуци њихове главне речи: Немања је седео на обали речице . Протицало је сунчано августовско поподне , али је он био узнемирен: ниједан план који је смислио није му био довољно добар . Размишљајући о томе , откинуо је једну травку и стао да је грицка.	
Решење	
<u>обали</u> речице, сунчано августовско <u>поподне</u> , довољно <u>добар</u> , <u>размишљајући</u> о томе	

CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми

<p>Задатак</p> <p>Изразе који се налазе у загради напиши на линије у њиховом исправном облику:</p> <p>Рођена сам у _____ (Рабровица), где је мој отац био учитељ. Али, још док сам била беба, пренели су ме у _____ (Бранковина). То је, такође, село у _____ (ваљевски крај), који је пун _____ (шумарци).</p> <p>Било је и _____ (реке), брзих и лепих. Поред _____ (једна таква река), која је носила _____ (скромно име), ја сам и расла. Тамо сам са _____ (дечаци) правила _____ (воденице) од _____ (кукурузовина). Одрасла сам слушајући песме _____ (птице), што ми је касније помогло у _____ (наука), а и за _____ (поезија) је било важно.</p>
<p>Решење</p> <p>Рабровици, Бранковину, ваљевском крају, шумарака, река, једне такве реке, скромно име, дечацима, воденице, кукурузовине, птица, науци, поезију</p>

CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)

<p>Задатак</p> <p>Глаголе из заграда напиши на линијима у одговарајућем облику.</p> <p>Ја управо _____ (завршавати) основну школу. За неколико дана _____ (полагати) пријемни испит. _____ (волети) да се упишем у гимназију, али нисам сигуран да ли ћу успети.</p> <p>_____ (почети) да _____ (учити) још пре два месеца, али родитељи ми стално понављају: „_____ (вежбати) сваког дана и успећеш!“</p>
<p>Решење</p> <p><u>завршавам</u> <u>полагаћу, ћу полагати</u> <u>волео бих, волела бих</u> <u>Почео сам, почела сам....учим</u> <u>Вежбај</u></p>

СЈ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања

<p>Задатак</p> <p>У сваком пару реченица прецртај ону која је написана бирократским језиком:</p> <p>а) Метеролози очекују да ће захладнети. – Метеоролози очекују да ће се појавити период ниских температура.</p> <p>б) Вршимо услуге тапацирања намештаја. – Тапацирамо намештај.</p> <p>в) Немамо довољно финансијских средстава. – Немамо довољно новца.</p> <p>г) Цене су поново порасле. – Поново је дошло до раста цена.</p>
<p>Решење</p> <p>Бирократске реченице су следеће:</p> <p>а) Метеоролози очекују да ће се појавити период ниских температура.</p> <p>б) Вршимо услуге тапацирања намештаја.</p> <p>в) Немамо довољно финансијских средстава.</p> <p>г) Поново је дошло до раста цена.</p>

У подобласти ЛЕКСИКА ученик/ученица:

СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору као лексички механизам

Задатак	
Повежи речи из леве колоне са речима из десне колоне тако да добијеш парове синонима. У левој колони једна је реч сувишна.	
1. хуман	а) частан
2. честит	б) човечан
3. опрезан	в) досетљив
4. стидљив	г) предострожан
5. довитљив	
Решење	
1 б), 2 а), 3 г), 5 в)	

Задатак	
Заокружи слова испред парова примера који илуструју хомонимију:	
а) Дај ми мало <u>конца</u> да пришијем дугме. – Он прича без краја и <u>конца</u> . б) Небо је <u>мутно</u> и сиво. – Нешто ми је у његовој причи <u>мутно</u> . в) Орао <u>лети</u> веома високо. – <u>Лети</u> идем на купање. г) Вода <u>кључа</u> на 100 степени. – Немам <u>кључа</u> , па не могу да уђем у кућу. д) Пази, нож је врло <u>оштар</u> ! – Он има <u>оштар</u> и проницљив дух.	
Решење	
а) Дај ми мало <u>конца</u> да пришијем дугме. – Он прича без краја и <u>конца</u> . в) Орао <u>лети</u> веома високо. – <u>Лети</u> идем на купање. г) Вода <u>кључа</u> на 100 степени. – Немам <u>кључа</u> , па не могу да уђем у кућу.	

Задатак

а) Подвуци пар антонима:

доћи – долазити
доћи – стићи
доћи – отићи

б) У низу речи подвуци ону која је антоним речи **леден**:

хладан, млак, топао, врућ.

в) Напиши антониме следећих речи:

светао _____
испод _____

Решење

- а) доћи – отићи
б) врућ
в) светао – таман, испод – изнад

Задатак

Заокружи подвучене речи које имају метафоричко значење:

- а) Отвори лево прозорско крило.
Једно крило те зграде је готово сасвим порушено.
Птици је зарасло сломљено крило.
- б) Добро је себи постављати високе захтеве.
Плафон није много висок, тако да могу да га додирнем руком.
Ако тако настави, доспеће до високог положаја у друштву.

Решење

- а) ... лево прозорско крило.
Једно крило те зграде...
- б) ... високе захтеве.
... до високог положаја у друштву.

СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.)

Задатак
Заокружи слово испред примера у коме реч погодили значи „договорили“. а) Погодили су ме тим увредама. б) Погодили смо га лоптом. в) Погодили су одговор. г) Погодили смо се у вези са ценом.
Решење
г) Погодили смо се у вези са ценом.

CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)

Задатак	
Повежи израз из леве колоне са одговарајућим значењем из десне колоне, као што је започето:	
1. разбити лед	а) вредно се посветити послу
2. ухватити маглу	б) прећи границу допуштеног
3. превршити меру	в) савладати прве тешкоће
4. загрејати столицу	г) побећи, нестати

Решење
1 в), 2 г), 3 б), 4 а)

Задатак
Допуни следеће реченице: а) Ако се неко сасвим повукао, прикрио, одустао од учешћа у збивањима, кажемо да се сакрио у _____ рупу. б) Ако хоћемо неке да се осветимо, да узвратимо равном мером, онда кажемо: „_____ за _____, зуб за зуб“. в) Ако се неко труди да буде неприметан, онда се прави мањи од _____ зрна. г) Ако је неко немиран, узрујан, узбуђен због нечега, каже се да седи као на _____.

Решење
а) мишју б) око (за) око в) макова, маковог г) иглама

CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)

<p>Задатак</p> <p>У следећем тексту је подвучен један израз. Пажљиво прочитај текст и на основу њега закључи шта значи реч термички:</p> <p>Када би ми пошло за руком да тај проблем заиста решим, и створим теорију помоћу које могу да пратим последице Сунчевих зрака, онда бих, пре свега, био у стању да рачунским путем нађем главне црте Земљине климе. То, само по себи, не би изгледало Бог зна шта, јер бих, у најбољем случају, нашао што је већ познато. Но моја би теорија дала и више. Она би открила цео механизам <u>термичких појава</u> у Земљиној атмосфери, од којих смо до сада познавали само коначне последице. Она би нас поучила какве температуре владају у оним слојевима наше атмосфере где се нисмо још попели. И отишла би још много даље. Иста она пећ Сунце, која загрева нашу Земљу, загрева и оне планете које су се охладиле и обавиле чврстим љускама. Зато би резултати те теорије важили и за та небеска тела. Они би нам пружили прве поуздане податке о климатским приликама на површини тих планета, о којима се до тада није ништа знало.</p> <p>(Милутин Миланковић, <i>Кроз васиону и векове</i>, прилагођено)</p> <p>Реч термички значи:</p> <ul style="list-style-type: none">а) вулкански;б) топлотни;в) атмосферски;г) ваздушни;д) климатски. <p>Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>б) топлотни</p>

Задатак

Прочитај следећи одломак из дела *Уметност и њена историја*.

Најзначајнија црта римске архитектуре, ипак, јесте коришћење лукова. Овај је изум играо малу или никакву улогу у грчком градитељству, премда је, вероватно био познат и грчким неимарима. Саставити лук од посебних, клинасто углављених каменова прилично је сложена вештина у градитељству.

1. Реч **неимар** значи:

- а) вајар;
- б) историчар;
- в) градитељ;
- г) састављач.

Заокружи слово испред тачног одговора

2. Напиши реч која има исто значење као реч „црта“ из прве реченице.

Решење

- 1. в) градитељ
- 2. одлика, карактеристика, обележје, особина (једна реч)

CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама

<p>Задатак</p> <p>Прочитај следећу одредницу из <i>Речника српскохрватског књижевног језика</i> Матице српске па одговори на питање.</p> <p>кухиња и кухиња ж 1. просторија у кући у којој се припрема јело. 2. начин приређивања јела и сама јела: француска ~. – Гостила је своје госте старинском ... племениташком кухињом. <i>Крл.</i> Али кад је случајно дошла ријеч на хрватску кухињу ... живуо је Шваба. <i>Кол.</i> 3. фиг. место где се припрема нешто скривено, закулисно извориште такве делатности. – Но то су све саме новинске комбинације или пуке измишљотине ... разних пропагандистичких кухиња. <i>Цар Е.</i> Чини се да је читава ова ствар планирана и припремљена у кухињи једне стране силе. <i>Вј.</i> 1960.</p> <p>Изр. народна (пучка) ~ установа јавне прехране, исхране; пољска ~ војн. кола са штедњаком и котловима за припремање јела при покретима војске.</p> <p>Препиши на линију фигуративно значење речи кухиња.</p> <hr/>
<p>Решење</p> <p>Место где се припрема нешто скривено, закулисно извориште такве делатности. (Не вреднује се да ли је ученик преписао део одреднице користећи мало или велико слово на почетку, нити употреба тачке као интерпункцијског знака.)</p>

У подобласти **НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК** ученик/ученица:

CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас)

Задаци
Напиши назив књижевног језика којим је написано <i>Мирослављево јеванђеље</i> . _____
Решење
српскословенски језик

СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика

Задатак
<p>Заокружи слова испред тачних тврдњи.</p> <p>а) Српски језик је источнословенски језик. б) Словенски језици припадају индоевропској породици језика. в) Словачки и словеначки су словенски језици. г) Екавски и (и)јекавски су различити изговори једног језика. д) Дијалекат је исто што и књижевни језик. ђ) Косовско-ресавски дијалекат је ушао у основицу књижевног језика.</p>
Решење
<p>б) Словенски језици припадају индоевропској породици језика. в) Словачки и словеначки су словенски језици. г) Екавски и (и)јекавски су различити изговори једног језика.</p>

CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина

Задатак
У Србији има више језика националних мањина. У овом низу наведени су неки од њих, подвуци их. енглески, русински, руски, мађарски, српски, француски, ромски
Решење
<u>русински</u> , <u>мађарски</u> , <u>ромски</u>

CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)*

CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **КЊИЖЕВНОСТ** ученик/ученица:

СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела

Задатак										
Повежи линијама наслове песама са њиховим ауторима. Један наслов је сувишан. <table><tr><td><i>Светли гробови</i></td><td>Милан Ракић</td></tr><tr><td><i>Наслеђе</i></td><td>Васко Попа</td></tr><tr><td><i>Отаџбина</i></td><td>Ј. Ј. Змај</td></tr><tr><td><i>Небо</i></td><td>Ђура Јакшић</td></tr><tr><td><i>Очију твојих да није</i></td><td></td></tr></table>	<i>Светли гробови</i>	Милан Ракић	<i>Наслеђе</i>	Васко Попа	<i>Отаџбина</i>	Ј. Ј. Змај	<i>Небо</i>	Ђура Јакшић	<i>Очију твојих да није</i>	
<i>Светли гробови</i>	Милан Ракић									
<i>Наслеђе</i>	Васко Попа									
<i>Отаџбина</i>	Ј. Ј. Змај									
<i>Небо</i>	Ђура Јакшић									
<i>Очију твојих да није</i>										
Решење										
<i>Светли гробови</i> , Ј. Ј. Змај; <i>Наслеђе</i> , Милан Ракић; <i>Отаџбина</i> , Ђура Јакшић; <i>Очију твојих да није</i> , Васко Попа										

СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)

Задатак		
Испред одлика које су карактеристичне за усмено стваралаштво заокружи Т. Ако се одлика не односи на усмено стваралаштво, заокружи Н.		
Дело ствара обдарени неименовани појединац.	Т	Н
Дело није подложно промени, преноси се увек у истом облику.	Т	Н
У делима је изражена снажна потреба обдареног појединца да искаже сопствене ставове.	Т	Н
У делима се користе стални епитети, устаљени почеци и завршеци.	Т	Н
Решење		
Дело ствара обдарени неименовани појединац.	Т	Н
Дело није подложно промени, преноси се увек у истом облику.	Т	Н
У делима је изражена снажна потреба обдареног појединца да искаже сопствене ставове.	Т	Н
У делима се користе стални епитети, устаљени почеци и завршеци.	Т	Н

CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму

<p>Задатак</p> <p>Одреди којем књижевном роду припада дело из ког је преузет одломак:</p> <p>„На пространој површини Великог пијаца почели су једног дана да слажу неке греде и летве и да гомилају сандуке. Идући из школе, ми смо се заустављали и посматрали запослене људе, странце и домаће, како предано, очигледно с неким планом, послују око тих ствари, и како у том раду свака од њих добија своје место, свој нови изглед и тиме објашњење и оправдање. Све заједно: подиже се циркус.“</p> <p>Заокружи слово испред тачног одговора.</p> <p>Одломак припада:</p> <ul style="list-style-type: none">а) лирском роду;б) епском роду;в) драмском роду.
<p>Решење</p> <p>б) епском роду</p>

СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)

<p>Задатак</p> <p>Подвуци стихове у осмерцу.</p> <p>Саву, Млаву и Мораву Прелазећи ја, Тебе сам се зажелео И лакога сна.</p>
<p>Решење</p> <p><u>Саву, Млаву и Мораву</u> <u>Прелазећи ја,</u> <u>Тебе сам се зажелео</u> И лакога сна.</p>

CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог

<p>Задатак</p> <p>Тема једног школског задатка била је Моје јутро. Уз сваки пасус задатка напиши који облик казивања је аутор применио (дијалог, монолог, приповедање или описивање). Једно решење се понавља.</p> <p>а) Зазвонио је будилник. Скочила сам из кревета, на брзину се спремила и истрчала из куће. Једва сам стигла аутобус који је кретао са станице. _____</p> <p>б) Аутобус је изнутра био ижврљан графитима, а по поду су се разливале барице прљаве воде. _____</p> <p>в) –Девојчице, гурнула си ме! – Ивините, нисам намерно. _____</p> <p>г) – Ниси намерно, али мене боли нога! Не пазите куда идете, не чувате ни себе ни друге. Кад сам ја био млад, водио сам рачуна и куда идем и где стајем, а не као мува без главе... _____</p> <p>д) Гледала сам у Дунав, миран и плав, у старе жућкасте куће и крошње пуне златног лишћа. _____</p>
<p>Решење</p> <p>а) приповедање (нарација) б) описивање (дескрипција) в) дијалог г) монолог д) описивање (дескрипција)</p>

<p>Задатак</p> <p>Одреди облик казивања који се користи у наведеном тексту.</p> <p>Иако је позоришна управа комад примила са прикривеном сумњом, а неки га чак и отворено одбили услед потпуног неразумевања садржаја, ипак је преовладала наклоност према једном младом редитељу, и пружена му је прилика да комад спреми, али ван радног времена, што ће рећи мање-више приватно, „на крају ћемо видети“, како то већ код нас бива.</p> <p>У овом одломку доминира:</p> <p>а) дескрипција; б) нарација; в) монолог; г) дијалог.</p> <p>Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>б) нарација</p>

СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)

<p>Задатак</p> <p>Из следећих стихова из песме <i>Вече</i> Војислава Илића препиши бар две ономатопејске речи.</p> <p style="text-align: center;">Све грли мир и сан. Покашто заурла само Суседов стари пас, ил' позно дошавши с рада, Испреже ратар плуг и стоку уморну поји, И ђерам шкрипи све и вода жуборећ' пада.</p> <p style="text-align: center;">_____</p>
<p>Решење</p> <p>заурла, шкрипи, жуборећ (признају се два од ова три одговора)</p>

CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...

<p>Задатак</p> <p>Прочитај песму Ј. Ј. Змаја из збирке <i>Ђулићи</i> и размисли о мотиву цвета у стиховима.</p> <p style="text-align: center;">XIX</p> <p style="text-align: center;">Молио сам очи, Да сузе не лију, И молио сам прси, Да тако не бију.</p> <p style="text-align: center;">И преклињ'о сам љубав, Та да ме не куша; Ал' љубав, очи, срце, Нико ме не слуша.</p> <p style="text-align: center;">А један цветић што га Најлепши роди мај, Чуо је шта сам крио – Најтананиј' уздисај.</p> <p style="text-align: center;">Мирис се тога цвета С уздахом замрси, И цветак порумене, Паде ми на прси.</p> <p style="text-align: center;">Па сад ми цветак дражи Од самих очију, Па сад ми цветак ближи Од самих прсију; Па сад ме љубав гони Да иштем опроштај – Гле, шта учини са мном Малени цветак тај.</p> <p>На кога мисли лирски субјект када говори о цвету, цветићу и цветку?</p> <p>_____</p>
<p>Решење</p> <p>на драгу/на жену/на вољено биће</p>

CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*

CJ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ** ученик/ученица:

- CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања*
- CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама)

Задатак
<p>Заокружи слово испред неуметничког текста који је пример за техничко приповедање.</p> <p>а) Нови број „Доситеја“ доноси вам разоноду са, чак, 20 квиз-питања! Часопис „Доситеј“ можете наручити одмах преко школске библиотеке и платити годишњу претплату у само две рате. Сваке године чека вас четири примерака овог листа. Пријавите се, што пре, јер знајте: „Доситеј награђује!“</p> <p>б) Упутство за играче квиза: Број учесника квиза није ограничен. Пред вама је 20 питања. Имате времена 30 минута за решавање задатака. Уз свако питање налазе се три понуђена одговора. Ваш ће задатак бити да свако питање пажљиво прочитате, па да затим изаберете један одговор за који сматрате да је тачан. Слово испред тачног одговора заокружите или подвуците оловком сам одговор. Након истека предвиђеног времена, проверите ваше одговоре према решењу на страни 24. Победник је онај учесник који буде имао највише тачних одговора.</p> <p>в) Часопис „Доситеј“ из Горњег Милановца намењен је неговању непролазних националних вредности. Он је уписан у регистар средстава јавног информисања под редним ројем 2570. Часопис је ослобођен плаћања пореза на промет по члану 32. став 1. тачка 12 Закона о акцизама и порезу на промет.</p> <p>г) Није било лако да се утврди када се тачно родио Доситеј Обрадовић пошто се није могло доћи до тачних података. Као године рођења узимају се 1739. и 1740.. Зна се да је на крштењу добио име Димитрије и да су његови родитељи отац Ђурађ и мајка Круна. Отац је био занатлија, ћурчија, а бавио се и трговином.</p>
Решење
б)

СЈ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове

<p>Задатак</p> <p>Војислав Илић је наш први песник модерне, парнасовац¹, који је у последњим годинама певања наслутио симболизам. Својом поезијом је утицао на српске песнике с краја 19. века и почетка 20. века.</p> <p>Пут којим је Војислав Илић дошао до свог песничког израза био је посебан. Он се није угледао на неког од тадашњих француских песника – парнасовца, јер су интересовања за парнасовце, први преводи и коментари њихове поезије код нас наступили касније. Учитељи Војислава Илића били су руски песници романтизма.</p> <p>¹ Парнасовци – (назив узет према брду Парнас у Грчкој, које је по предању било место бога Аполона и његових девет муза, заштитница уметности и науке) представљају групу песника који су сарађивали у заједничким збиркама под насловом Савремени Парнас, од којих је прва објављена 1866. године у Француској.</p> <p>Допуни следећу реченицу.</p> <p>У тексту је истакнута фуснота. Коришћење фусноте је одлика _____ стила.</p>
<p>Решење:</p> <p>научни стил.</p>

CJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи

Задатак

Пред тобом је једна страна индекса из *Граматике српског језика за основну школу*. Пажљиво је погледај и одговори на постављено питање.

Граматика српског језика за основну школу	
изричне реченице у ужем смислу 191–192 у ширем смислу 192–193	презента 171–172 футура првог 175
(и)јекавски изговор 18, 19, 27, 30, 46	индоевропска породица језика 17, 32
икавски изговор 18, 19	инструментал 166–167
илирски покрет 29	квалитативни 167, 170
именице 57, 61–68, 118	инфинитив 15, 156, 178
апстрактне 68	историјски презент <i>в. нара-</i> <i>тивни</i>
властите 66	источнохерцеговачки дијалекат 19, 20, 27
глаголске 68	Ј
градивне 67	<i>јаш</i> 18, 42
заједничке 65–66	једначење сугласника по звучности 39–41, 47
збирне 66–67, 185	једначење сугласника по месту изговора 41–42
pluralia tantum 66, 89	једнозначност речи 125–126
именичка синтагма <i>в. син-</i> <i>тагма</i>	језик као средство споразу-мевања 15, 16, 20
именске речи 58, 146, 158	јотовање 45–46, 98, 101
именски део предиката 70, 72, 79, 146, 159	К
именски предикатив <i>в.</i> именски део предиката	кајковско наречје 18
императив 95, 99–100, 176, 189	Караџић, Вук Стефановић 20, 25, 26–28, 29
имперсонални облик глагола <i>в. безлични облик</i>	књижевни језик 20, 28
имперфекат 95, 98–99, 174–175	комбинована творба речи 117, 122–123
инверзија 207	компарација 58
индикативно значење аориста 173–174	придева 72–74
перфекта 173	неправилна 74
	прилога 83

216

Шта означава број иза пописа у индексу?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) број параграфа у коме се говори о том појму;
- б) број стране на којој се говори о том појму;
- в) редни број појма у индексу;
- г) број поглавља у коме се говори о том појму.

Решење

б) број стране на којој се говори о том појму

CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)

<p>Задатак</p> <p>Прочитај наведене текстове и одреди шта је заједничко у њима.</p> <p>Текст 1</p> <p>Медвед је медвед зато што је „медојед“, што једе мед. Зна се да медвед није само медојед; кад нема меда, он је „свејед“: биљојед и месојед. Па ипак, медвед је у свим словенским језицима назван по меду, јер од све хране највише воли – мед. А у старој постојбини Словена, тамо у шумама иза Карпата, тамо је било много меда.</p> <p>Није само медвед – медвед. И човека понекад назову медведом – ако је крупан, или ако је груб, неспретан, трапав, трунтав и незграпан.</p> <p>Текст 2</p> <p>Медвед ијек. медвјед (дијал. ијек. међед) м 1. зоол. у мн.: породица сисара Ursidae, крупне звери здепастог, незграпног тела, густог кудравог крзна, ситних очију, малих ушију, кратког репа и снажних канџи на прстима, чије различите врсте живе највише у шумама Европе, Азије и Америке (у нашим крајевима мрки медвед Ursus Arctos). 2. фиг. презр. незграпан, трапав, одн. неотесан, ограничен, глуп човек.</p> <p>Из оба текста може се сазнати:</p> <ul style="list-style-type: none">а) како је медвед у словенским језицима добио име;б) на којим континентима медведи данас живе;в) каквог човека називамо медведом;г) која је омиљена храна медведа. <p>Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>в) каквог човека називамо медведом</p>

CJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту

<p>Задатак</p> <p>Прочитај пажљиво следећи текст и одреди став аутора текста.</p> <p style="text-align: center;">НАСИЉЕ У ШКОЛАМА</p> <p>Недавно је у 115 школа спроведено истраживање о насиљу међу ученицима. Установљено је да у насилној комуникацији не учествује 71% ученика. Другим речима, 71% ученика нису ни жртве, ни насилници. Значи, нешто више од четвртине испитаних ученика, тачније 29%, појављује се у „кругу насиља“ било као жртве било као насилници. У улози жртве је 21% од укупног броја испитаних. Неке жртве су истовремено и насилници. У испитиваној групи има 4% таквих ученика.</p> <p>Најчешћи облици насилног понашања ученика су вређање и исмевање. Оваква понашања ученика наставници углавном толеришу као облик нормалне вршњачке комуникације на школском узрасту. Неки стручњаци, међутим, сматрају да је то проблем и да би требало утицати на такав став наставника.</p> <p>Однос аутора овог текста према насилном понашању младих је:</p> <ul style="list-style-type: none">а) аутор је незаинтересован;б) аутор је уздржан;в) аутор је забринут;г) аутор је бесан. <p style="text-align: center;">Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>б) аутор је уздржан</p>

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан

<p>Задатак</p> <p>Свако од нас има своје омиљено место. То је место на коме се осећа добро и сигурно, на коме је срећан и задовољан. Оно може да буде близу или далеко, може да буде стварно или измишљено. Твој је задатак да нам опишеш <i>своје</i> омиљено место тако да нам се учини да смо и ми били тамо.</p> <p>За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш о чему ћеш писати, са колико и каквих детаља ћеш нам представити своје омиљено место, како ћеш нам најбоље објаснити зашто ти је толико драго. Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.</p> <p>Твој рад ће се оцењивати на основу тога:</p> <ul style="list-style-type: none">- колико је текст јасан, целовит и кохерентан;- колико су добро изабрани детаљи којима нам дочараваш своје омиљено место;- колико поштујеш правописна правила. <p>Молимо те да пишеш читко.</p> <p style="text-align: right;">Срећан рад!</p>
<p>Решење</p> <p>Оцењује се колико је рад јасан, целовит и кохерентан, колико је одговорено на тему, колико су добро изабрани детаљи и колико се поштују правописна правила.</p>

<p>Задатак</p> <p>Школе су места у којима се у сваком тренутку нешто догађа: и на часу, и на одморима, и пре почетка наставе, и кад се она оконча. Сети се једног догађаја из своје школе и испричај га и нама.</p> <p>За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш о чему ћеш писати, који ћеш нам догађај испричати. Шта се све десило, где и када, ко је учествовао? Која је била твоја улога у томе што се десило, како си се осећала/осећао? Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.</p> <p>Твој рад ће се оцењивати на основу тога:</p> <ul style="list-style-type: none">- колико је текст јасан, целовит и кохерентан;- колико уверљиво су представљен догађај и контекст у ком се он одвија;- колико поштујеш правописна правила. <p>Молимо те да пишеш читко.</p> <p style="text-align: right;">Срећан рад!</p>

Решење

Оцењује се колико је текст јасан, целовит и кохерентан; колико је одговорено на тему, колико уверљиво су представљен догађај и контекст у ком се он одвија; и колико се поштују правописна правила.

Задатак

Сви кажу да је пријатељство важно, али различити људи на различите начине објашњавају шта за њих значи израз „право пријатељство“. Изнеси нам своје мишљење о пријатељству. Објасни нам шта је за тебе пријатељство, шта одликује правог пријатеља и по чему се право пријатељство разликује од оног које то није.

За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш како ћеш нам најбоље објаснити појам пријатељства, тако да ми, као и свако други ко чита твој рад, схватимо шта за тебе то значи.

Затим треба да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш (ако треба, препиши свој рад). Не заборави да свом раду даш и наслов.

Твој рад ће се оцењивати на основу тога:

- колико је текст јасан, целовит и кохерентан;
- колико јасно си изнео и образложио свој став о пријатељству;
- колико поштујеш правописна правила.

Молимо те да пишеш читко.

Срећан рад!

Решење

Оцењује се колико колико је текст јасан, целовит и кохерентан, колико јасно си изнео и образложио свој став о пријатељству и колико поштујеш правописна правила.

CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај

<p>Задатак</p> <p>Твоју школу је посетио познати спортиста. Он је говорио о потреби да се деца и млади више бави спортом и да се што више дечака и девојчица укључи у спортске активности. Напиши у неколико реченица вест о томе за школски лист. Не заборави да даш наслов вести. Води рачуна о подацима које вест треба да садржи.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>Решење</p> <p>Вест садржи одговоре на питања: ко, шта, где, када, како (зашто).</p>

CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста

<p>Задатак</p> <p>Напиши резиме следећег текста, тако што ћеш у њему пронаћи најважније идеје и сажети их у три до пет реченица:</p> <p>Током већег дела своје историје Римљани су – веровали или не – имали само 18, и словима осамнаест, различитих личних имена. Штавише, и од тих осамнаест у широј употреби било је само једанаест: Аул, Децим, Гај, Гнеј, Луције, Марко, Публије, Квинт, Секст, Тиберије и Тит. Осталих седам имена – Апије, Кесон, Мамерк, Маније, Нумерије, Сервије, Спурије – добијали су само чланови појединих аристократских породица. Других имена није било. Понека која су забележена у најранијој римској историји или у легендама, као Ромул, Рем, Нума, Амулије итд., касније су изашла из употребе.</p> <p>Добро, а жене? – упитаће неко. Сви примери које смо досад навели тичу се мушкараца, али свакако су и жене морале имати лична имена! Одговор и у овом случају звучи невероватно с данашњег становишта, али нормално с римског: нису их имале. У старом Риму о равноправности између полова није било ни говора, жена је била очево власништво до удаје, а мужевљево после тога, па се сматрало да јој „сопствено“ име и не треба. Уместо тога носила је само родовско презиме у женском облику: „Ливија“ су се звале све жене из рода Ливијеваца, „Корнелија“ оне из рода Корнелијеваца и тако даље.</p> <p>(Иван Клајн, <i>Занимљива имена</i>, прилагођено)</p>
<p>Решење</p> <p>Наводе су најважније идеје (о броју имена, о томе како су жене и мушкарци добијали имена). Резиме се пише у три до пет реченица.</p>

СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика

<p>Задатак</p> <p>Ако је наведена особина типична за говорни језик, на линији поред ње напиши „Г“, а ако је типична за писани језик, напиши „П“:</p> <p>а) Остварује се у дијалогу. _____</p> <p>б) Реченице су му дуже и сложеније. _____</p> <p>в) Допуњује се гестовима и мимиком. _____</p> <p>г) Реченице су му недовршене и непотпуне. _____</p> <p>д) Формалан (званичан) је. _____</p>
<p>Решење</p> <p>а) Г</p> <p>б) П</p> <p>в) Г</p> <p>г) Г</p> <p>д) П</p>

CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

Задатак
<p>Препиши исправно следеће реченице водећи рачуна о правописним правилима:</p> <p>1. јован петровић наставник у пензији позван је на премијеру представе мали принц 2. премијера се не одржава у позоришту већ у сали ош жарко зрењанин у новом саду</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
Решење
<p>1. Јован Петровић, наставник у пензији, позван је на премијеру представе „Мали принц“.</p> <p>2. Премијера се не одржава у позоришту, већ у сали ОШ „Жарко Зрењанин“ (,) у Новом Саду.</p>

Задатак
<p>Ако је скраћеница правилно написана, на црту поред ње упиши Т, а ако није правилно написана, упиши Н.</p> <p>бр. (број) _____</p> <p>итд (и тако даље) _____</p> <p>нпр. (на пример) _____</p> <p>др. (доктор) _____</p> <p>стр (страна, страница) _____</p>
Решење
<p>Т</p> <p>Н</p> <p>Т</p> <p>Н</p> <p>Н</p>

Задатак
<p>У сваку од реченица упиши запету тамо где је то потребно:</p> <p>а) Путујући по земљи Свети Сава сврати у једну кућу да преноћи.</p> <p>б) Када дође време вечере сви укућани окупише се око трпезе.</p>
Решење
<p>Путујући по земљи, Свети Сава сврати у једну кућу да преноћи.</p> <p>Кад дође време вечере, сви укућани окупише се око трпезе.</p>

3.ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти ГРАМАТИКА ученик/ученица:

СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме

Задатак
Подвуци наглашене самогласнике у датим паровима речи: КОРАК – КОРАЧАТИ, ПИСАТИ – ПРЕПИСИВАТИ, ПРИЗНАТИ – ПРИЗНАЊЕ, ДОДАТИ – ДОДАВАТИ, ЛОВАЦ – УЛОВЉЕН, ОСМЕХ – СМЕШИТИ СЕ
Решење
КОРАК – КОРАЧАТИ, ПИСАТИ – ПРЕПИСИВАТИ, ПРИЗНАТИ – ПРИЗНАЊЕ, ДОДАТИ – ДОДАВАТИ, ЛОВАЦ – УЛОВЉЕН, ОСМЕХ – СМЕШИТИ СЕ

Задатак
Заокружи слова испред правила која важе за употребу акцената у књижевном језику: а) акценти обично стоје на првом слогу у речи; б) акценти не могу стајати на последњем слогу у речи; в) на једносложним речима могу стајати само силазни акценти; г) на двосложним речима могу стајати само узлазни акценти; д) ненаглашене дужине се јављају само иза наглашених слогова; ђ) ненаглашене дужине стоје само на последњем слогу у речи.
Решење
б) акценти не могу стајати на последњем слогу у речи в) на једносложним речима могу стајати само силазни акценти д) ненаглашене дужине се јављају само иза наглашених слогова

СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене

Задатак	
Повежи наведене речи у левој колони са одговарајућом гласовном променом у десној колони. Сувишна је једна реч у левој колони.	
1. свадба	а) палатализација
2. возња	б) прелазак Л у О
3. руски	в) једначење сугласника по звучности
4. сеоба	г) једначење сугласника по месту творбе
5. кружић	
Решење	
1 в), 2 г), 4 б), 5 а)	

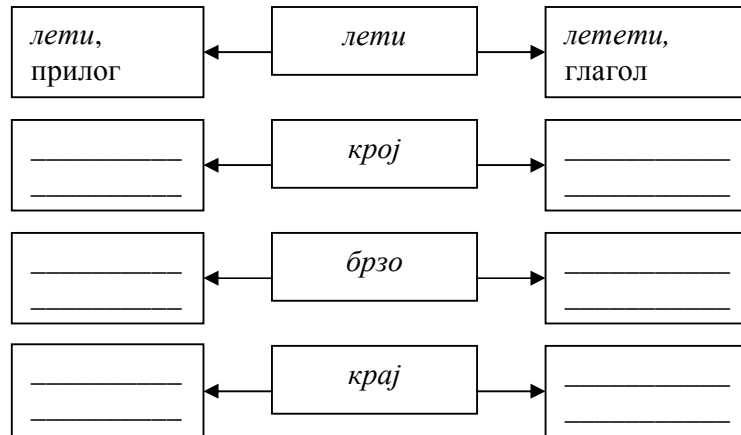
CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи

Задатак
<p>У сваком наведеном низу глаголских облика прецртај онај који том низу не припада.</p> <p>а) чујући, кујући, видећи, помоћи</p> <p>б) рекосмо, дођосмо, говорасмо, прођосмо</p> <p>в) пливамо, кажимо, чувајмо, вежимо</p>
Решење
помоћи, говорасмо, пливамо

Задатак								
<p>Прочитај следећу реченицу и упиши у табелу падеж подвучених именица. Једно поље је већ попуњено.</p> <p>Али упоредо са <u>даном</u> који је јачао доле над градом и овде око мене, расло је и то моје сећање на догађај из детињства.</p>								
<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Именица у реченици</th> <th>Падеж</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>даном</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td><i>сећање</i></td> <td>НОМИНАТИВ</td> </tr> <tr> <td><i>детињства</i></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Именица у реченици	Падеж	<i>даном</i>		<i>сећање</i>	НОМИНАТИВ	<i>детињства</i>	
Именица у реченици	Падеж							
<i>даном</i>								
<i>сећање</i>	НОМИНАТИВ							
<i>детињства</i>								
Решење								
даном (инструментал); детињства (генитив)								

Задатак

Дате речи могу бити облици двеју речи, које припадају различитим врстама. Напиши (онако како смо ми започели) како гласи основни облик сваке од тих речи (ако је реч променљива) и којим врстама речи свака припада:

Решење

крој – именица, *кројити* – глагол

брзо – прилог, *брз* – придев

крај – именица, *крај* – предлог

(У оквиру сваког пара речи се могу наводити било којим редом.)

СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)

Задатак	
Поред речи у левој колони упиши на линију слово које стоји испред начина грађења те речи.	
1. прошетати се _____	а) извођење
2. затишје _____	б) слагање
3. прохладан _____	в) комбинована творба
4. људски _____	г) творба претварањем
5. отворен _____	
6. гледалац _____	
Решење	
1. б), 2. в), 3. б), 4. а), 5. г), 6. а)	

CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)

Задатак
Заокружи слово испред врсте зависне реченице којој припада подвучена реченица: Застао сам <u>да потражим слободно место</u> .
а) изрична реченица; б) намерна реченица; в) односна реченица; г) последична реченица.
Решење
б) намерна реченица

Задатак
У следећем тексту подвуци зависне реченице: Био у старо време неки сиромашан дечак, без оца и мајке. Остављен сам себи, пође у свет да тражи рада. Иако је обишао преко десет села, није нигде могао наћи посла. Тек се у десетом засеоку прохте неком богаташу, који је имао посебна чобанина и за говеда и за овце и за свиње, да најми чобанина и својим пчелама. Дечак пристане не мислећи много, јер је већ био малаксао од глади и лутања.
Решење
Био у старо време неки сиромашан дечак, без оца и мајке. Остављен сам себи, пође у свет <u>да тражи рада</u> . <u>Иако је обишао преко десет села</u> , није нигде могао наћи посла. Тек се у десетом засеоку прохте неком богаташу, <u>који је имао посебна чобанина и за говеда и за овце и за свиње</u> , <u>да најми чобанина и својим пчелама</u> . Дечак пристане не мислећи много, <u>јер је већ био малаксао од глади и лутања</u> .

CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима

Задатак
<p>У тексту су истакнуте синтагме. Подвуци њихове главне речи:</p> <p>Ниједна постојећа теорија не може да објасни све особине лоптастих муња. Међутим, једно је сасвим сигурно: лоптаста муња је опасна.</p> <p>Лоптасту муњу је врло тешко добити у експериментима. Један научник из САД изјавио је да је, употребљавајући опрему какву је описао Тесла, успео да изазове ватрене лопте пречника два центриметра.</p>
Решење
<p>ниједна постојећа <u>теорија</u>, све <u>особине</u> лоптастих муња, врло <u>тешко</u>, <u>научник</u> из САД, <u>употребљавајући</u> опрему какву је описао Тесла, ватрене <u>лопте</u> пречника два центриметра</p>

Задатак
<p>У следећем примеру дате су три независне предикатске реченице. Подвуци њихове субјекте (пази: сваки је исказан синтагмом!):</p> <p>Врата су крчме ишарана именима, под кровом виси стари венац ђурђевског цвећа, а окна на прозорима излепљена су пожутелим, старим новинама.</p>
Решење
<p><u>Врата</u> су <u>крчме</u> ишарана именима, под кровом виси <u>стари венац ђурђевског цвећа</u>, а <u>окна на прозорима</u> излепљена су пожутелим, старим новинама.</p>

CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици

Задатак		
<p>Допуни табелу, одређујући значење падежа:</p> <p><u>Отац</u> послуша, оде <u>у двор</u> и понови <u>цару</u> речи <u>своје кћери</u>.</p>		
Реч / синтагма	Падеж или предлошко-падежна конструкција	Значење падежа или предлошко-падежне конструкције
<i>отац</i>	номинатив	
<i>у двор</i>	у + акузатив	
<i>цару</i>	датив	
<i>своје кћери</i>	генитив	
Решење		
Реч / синтагма	Падеж или предлошко-падежна конструкција	Значење падежа или предлошко-падежне конструкције
<i>отац</i>	номинатив	вршилац радње
<i>у двор</i>	у + акузатив	место
<i>цару</i>	датив	намена
<i>своје кћери</i>	генитив	припадање

Задатак											
<p>I. У тексту су подвучени облици презента. Спој те облике са одговарајућим значењем презента:</p> <p>Био један цар, па имао три сина и пред двором златну јабуку, која би за једну ноћ и <u>уцветала</u> и <u>узрела</u>, и неко је <u>обрао</u>. Једном <u>се стане</u> цар разговарати са својим синовима:</p> <p>– Куд то <u>нестаје</u> род с наше јабуке?!</p> <p>На то ће рећи најстарији син:</p> <p>– Ноћас ја <u>чувам</u> јабуку, да видим ко је то <u>бере</u>.</p> <p>И кад се смркне, он оде под јабуку и <u>легне</u> под њу.</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%;">се стане</td> <td style="width: 50%;">основно значење презента</td> </tr> <tr> <td>нестаје</td> <td>квалификативни презент</td> </tr> <tr> <td>чувам</td> <td>приповедачки презент</td> </tr> <tr> <td>бере</td> <td>презент за будућност</td> </tr> <tr> <td>легне</td> <td></td> </tr> </table> <p>II. У 1. реченици у тексту употребљен је и потенцијал: Био један цар, па имао три сина и пред двором златну јабуку, која <u>би</u> за једну ноћ и <u>уцветала</u> и <u>узрела</u>, и неко је <u>обрао</u>.</p> <p>Он служи:</p> <p>а) да означи прошлу радњу која се једном одиграла; б) да означи прошлу радњу која се понављала; в) да означи претпостављену радњу; г) да ублажи тврдњу. Заокружи слово испред тачног одговора.</p> <p>III. У тексту је употребљен и футур: На то <u>ће рећи</u> најстарији син. Он означава радњу која је будућа у односу на: а) садашњи тренутак; б) прошли тренутак; в) будући тренутак; г) било који тренутак. Заокружи слово испред тачног одговора.</p>		се стане	основно значење презента	нестаје	квалификативни презент	чувам	приповедачки презент	бере	презент за будућност	легне	
се стане	основно значење презента										
нестаје	квалификативни презент										
чувам	приповедачки презент										
бере	презент за будућност										
легне											
Решење											
<p>I. (1) приповедачки (2) квалификативни (3) (презент) за будућност (4) квалификативни (5) приповедачки II. б) да означи прошлу радњу која се понављала; III. б) прошли тренутак;</p>											

У подобласти **ЛЕКСИКА** ученик/ученица:

CJ.2.3.9. познаје метонимију као лексички механизам

Задатак
Заокружи слово испред реченице у којој је реч <i>колена</i> употребљена метонимијски: а) Милан је пао и повредио <u>колена</u> . б) Сада су модерне сукње до <u>колена</u> . в) Кад је био мали, Јанко је ишао закрпљених <u>колена</u> . г) Бацио се на <u>колена</u> и замолио за опроштај.
Решење
в) Кад је био мали, Јанко је ишао закрпљених <u>колена</u> .

CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава

Задатак
Кад се за неку особу каже да „воли да се кити туђим перјем“, онда то значи да та особа: а) воли да позајмљује одећу од других; б) сматра да су туђе идеје боље од њених; в) приказује туђе заслуге као своје; г) често носи одећу познатих креатора.
Решење
в) приказује туђе заслуге као своје

Задатак
Прочитај текст. Изгледа да су Вавилонци први наслутили прави облик Земље, али се то сазнање косило са њиховим верским традиционалним схватањима, према којима је небо имало облик звона које је покривало Земљу. Зато се и нису усудили да обелодане оно што им је изгледало очигледно, већ препустише слободоумнијим Грцима да то учине. 1. Подвуци у тексту реч која значи: „бити у нескладу“ 2. Реч „обелоданити“ значи: а) објаснити; б) објавити; в) осудити; г) обележити. Заокружи слово испред тачног одговора
Решење
1. косило (се) 2. б) објавити

CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)

<p>Задатак</p> <p>Пажљиво прочитај следећу реченицу и реши задатак:</p> <p>Крајем фебруара и почетком марта, неуобичајено за то доба године, на Озрену је нагло отоплило, дунуо је <u>ветар развигорац</u> и дрвеће је пролистало.</p> <p>Подвучени низ речи означава:</p> <p>а) хладан пролећни ветар; б) топао јесењи ветар; в) топао пролећни ветар; г) зимски ветар умерене јачине.</p>
<p>Решење</p> <p>в) топао пролећни ветар</p>

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области *КЊИЖЕВНОСТ* ученик/ученица:

СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектуре са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања

Задатак	
<p>Повежи следећа дела са историјским догађајима на које се та дела односе. Има више књижевних дела него наведених историјских догађаја.</p>	
Историјски догађаји:	Дела:
Косовски бој	<i>Мемоари Проте Матеје Ненадовића</i>
	<i>Горски вијенац</i>
Први српски устанак	<i>Цар Лазар и царица Милица</i>
	<i>Деобе</i>
Други светски рат	<i>Почетак буне против дахија</i>
	<i>Дневник Ане Франк</i>
	<i>Смрт мајке Југовића</i>
Решење	
<p>Косовски бој: <i>Цар Лазар и царица Милица, Смрт мајке Југовића</i></p> <p>Први српски устанак: <i>Мемоари Проте Матеје Ненадовића, Почетак буне против дахија</i></p> <p>Други светски рат: <i>Деобе, Дневник Ане Франк</i></p>	

CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација

Задатак		
Попуни табелу.		
Назив дела и име писца	Књижевни род	Књижевна врста
<i>Поход на Мјесец</i> , Бранко Ћопић		
Покондирена тиква, Јован Стерија Поповић		
<i>На Газиместану</i> , Милан Ракић		
Решење		
Назив дела и име писца	Књижевни род	Књижевна врста
<i>Поход на Мјесец</i> , Бранко Ћопић	епика	приповетка
Покондирена тиква, Јован Стерија Поповић	драма	комедија
<i>На Газиместану</i> , Милан Ракић	лирика	родољубива песма

Задатак
<p>Прочитај дати одломак, па одговори на питања.</p> <p>Цар се опјани и заспи, а царица справи кароцу и понесе цара у камену пећину. Кад се цар у пећини пробуди и види ње је, повиче: – Ко ме овђе донесе? А царица му одговори: – Ја сам те донијела. Цар је упита: – Зашто си ти то од мене учинила? Да ли ти нијесам рекао да више нијеси моја жена? Онда му она, извадивши ону карту, рече: – Истина је, честити царе, да си ми то казао, али погледај што си на овој карти потписао: што ми буде најмилије у твојему дому да понесем собом кад од тебе пођем. Цар, видећи то, пољуби је и поврате се опет у царски двор.</p> <p>Наслов дела: _____ Књижевни род: _____ Књижевна врста: _____</p>
Решење
<p>Наслов дела: <u>Дјевојка цара надмурила</u> Књижевни род: <u>(народна) проза</u> Књижевна врста: <u>(народна) приповетка</u></p>

СЈ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему)

Задатак	
<p>Сети се одлика баладе, па на основу стихова одреди који одломак припада једној балади.</p>	
<p>1) „Рани мајка два нејака сина у зло доба, у гладне године,... ...Мој босиљче из зелене башче! Рано ти ми беше процватио, Па ми тако рано ти увену!“ (Па потрже ноже од појаса, Те удара себе у срдашце, - Мртав паде покрај браца свога.“</p>	<p>2) „Српска војска турску надвладала. Погибе ти Кулин капетане, Погуби га Петровићу Ђорђе. С њим погибе тридес`т хиљад` Турак`; изгибоше турске поглавице, по избору бољи од бољега од честите Босне камените.“</p>
<p>3) „Усне једино зато постоје да с неким поделиш нешто своје. И да ти шапат шапатом врате. Усне постоје да се позлате.</p> <p>Усне су вулкан твог тела. Усне су извор твојих река. Усне су пупољак где се срела Пчела од ветра с пчелом од млека.“</p>	<p>4)“Љуто куне Дреновка девојка: Ко то моју кошуљу украде? Трипут му се иљадиле овце! Пшеница му по долу полегла, а по брегу на срп навалила!“ То зачула овчарева мајка: „Ко то куне мојега овчара? До јесени у мом двору била, А до друге и чедо родила! Ја му баба кошуљу справила!“</p>
<p>Одломак из баладе је у примеру број _____</p>	
Решење	
<p>1)</p>	

CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове

<p>Задатак</p> <p>Пажљиво прочитај следећи одломак:</p> <p>За крај, рећи ћу нешто о Гали. Те жене сам се одувек клонио, немам разлога да то кријем. Први пут сам је срео у Кадакерасу, 1929. године, на међународној изложби која је одржана у Барселони. Дошла је са Полом Елијаром, са којим је тада била у браку...</p> <p>Становао сам код Далија, километар далеко од Кадакеса, места у коме су они одсели. Дали ми је узбуђено саопштио : „Стигла је једна божанствена жена!“</p> <p>Ово је одломак из:</p> <ul style="list-style-type: none">а) научнопопуларног текста;б) дневника;в) биографије;г) аутобиографије. <p>Заокружи тачан одговор.</p>
<p>Решење</p> <p>г) аутобиографије</p>

CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст)

<p>Задатак</p> <p>Прочитај следећи стихове песме <i>Лето</i> српског песника Велимира Живојиновића Massuke. Твој је задатак да одредиш назив стилске фигуре за коју су подвучена два примера у песми.</p> <p style="text-align: center;">Лето</p> <p style="text-align: center;">Подне на подне легне <u>загаситим ћутањем.</u> Небо се слегне.</p> <p style="text-align: center;">Лето полегне у сенке <u>светлосним лутањем.</u></p> <p style="text-align: center;">Забруји, расте тешкога звона брујање. Полете ласте.</p> <p style="text-align: center;">Срце са бронзом срaste у тучне молитве хујање.</p> <p style="text-align: right;"><i>Велимир Живојиновић Massuka</i></p> <p>Коју стилску фигуру представљају подвучени примери?</p> <p>а) контраст; б) оноματοпеја; в) метафора; г) градација.</p> <p style="text-align: center;">Заокружи слово испред тачног одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>в) метафора</p>

Задатак

Пажљиво **прочитај** следећи текст па **одговори** на питање. Ако затреба, врати се и поново причитај поједине делове текста.

Михајло је, наиме, од најранијих дана подједнаким сматрао и српски и енглески, пошто је Елизабета, уз моју радосну сагласност, од самог почетка са дететом разговарала на оба језика. И пре његовог рођења, ми смо у разговору лако и неосетно из једног у други језик прелазили. Чак и када је Елизабета научила српски, она би, у пола реченице, осетивши да јој недостаје прави, лепо заобљени израз или реченични склоп, посегнула за енглеским. Исто сам чинио и ја, само у другом смеру, када осетим да штогод не могу јасно на енглеском рећи, ја бих намах прелазео у српски, да бисмо потом, неосетно, даљи разговор на српском и наставили. Није, дакле, чудно што Михајло није правио разлику између два језика, мада постоји никад неразрешени спор о његовој првој изговореној речи. Наиме, и Елизабета и деда Милутин и ја слажемо се која је била та реч, или склоп слогова што је на реч личило, али спорно је да ли је она звучала више као *деда*, или као *деди*. Поносни деда Милутин, уз велику Елизабетину подршку, тврдио је да је то била српска реч *деда*, а ја, више да их секирам него што сам сигуран, да је то била енглеска реч *деди* (daddy), мени упућена.

У сваком случају, све до поласка у школу, Михајло се у оба језика осећао на матерњем тлу, никада их није бркао, енглески је говорио чисто као што то Елизабета чини, а српски без њена нагласка, већ баш како ја говорим, па ипак, ма којим да се служио, није било сумње да разговарате са малим Енглешчетом, да је пред вама Елизабетино дете. Као право мало Енглешче, тек педаљ од земље, увек уредно, на страну зачешљан, риђе косе, беле Елизабетине пути, обучен по енглески: кратке вунене доколенице, сиве панталоне, блејзер као код одраслог човека, усправан у столицу, руке мирно прекрштене у крилу, са непоколебљивом пристојношћу, одговара на питања гостију: „Да, господине“, „Не, господине“, „Ја се надам, госпођо“, „Нећете ми замерити, ако...“, „Бојим се да ћу вас разочарати, али...“ Готови реченични комади из неисцрпна врела острвских учтивости, смишљани да на енглеском не значе ништа, запрепашћивали су Србе, навикнуте на нашко опхођење одраслих према деци, и деце према одраслима. Тим окамењеним склоповима речи мали Михајло једноставно није дозвољавао Србима да се у разговору са њим аче,

шале, непрестано му стављају до знања да је дете, да га држе недораслим, па према томе особом чије је право и дужност да буде размажена и неодговорна. Такво Михајлово понашање најчешће је наше познанике испуњавало нелагодом, у бољем случају их забављало и засмејавало, али, по правилу, пристојно Енглешче је увек успевало да одржи свој начин и да га наметне саговорницима. Не смем тврдити, али чини ми се да је Елизабета свесно чекала час да гости малом риђем дечаку почну да постављају питања озбиљно и да исто тако озбиљно одговарају, да би тек тада, када је победа те врсте понашања очевидна, дозвољавала сину да се врати игри коју је прекинуо да би се упознао са посетиоцима. „Сада можеш ићи, Михајло“, рекла би, и наш Енглешчић би се наклонио, изјавио да му је мило што је госте упознао, или што су навратили до нас, замолио их да поздраве сина или кћер, уколико су били помињани у разговору, и – одлазио.

Међутим, ако је у понашању и облачењу, захваљујући мајчином укусу и васпитању, личио на Енглешче, то свакако није био исход Елизабетина свесна настојања да од Михајла направи право острвског центлмена. Напротив, Елизабета је знала да то за дете не би ваљало и чинила је све што је било у њеној моћи да Михајло расте као Србин. Сећам се врло живо часа и околности у којима је Михајло, још сасвим мали, први пут уочио да има нешто необично у његовом двојезичју. На рођендану Уроша, најмлађег кум-Недељковог сина, ми одрасли смо седели у трпезарији док су се деца играла на великом, покривеном трему и у башти. У једном трену видео сам Михајла како озбиљан, замишљен, прилази – наравно не мени, него мајци, пропиње се на прсте, да би јој нешто шануо на уво, али не успева да га досегне, пошто се Елизабета не нагиње према њему малом, већ усправна у столици, пита гласно, оно што је дете очигледно желело тајно да јој саопшти:

– Шта желиш, Михајло?

– Мама – и даље шапће на енглеском своје запањујуће откриће несретни Михајло – Урош ме не разуме!

– Наравно да не разуме – одговара му Елизабета, на српском, као и увек у опхођењу с њим трезвено и равноправно. – Са Урошем треба српски говорити. Разумеш?

(Адаптиран одломак из романа *Очеви и оци* Слободана Селенића)

Какав је Михајло? Заокружи слова испред тачних одговора.

Михајло је:

- а) озбиљан;
- б) упоран;
- в) размажен;
- г) дрзак;
- д) учтив;
- ђ) стидљив.

Решење

- а) озбиљан
- б) упоран
- д) учтив

CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог

<p>Задатак</p> <p>На линији испод сваког одломка напиши назив одговарајућег облика казивања (монолог, дијалог, наратив, описивање).</p> <p>- Идеш ли роде? - Идем, идем! - Је ли ти студено? - Да!</p> <p>Облик казивања је _____.</p> <p>Јеротије (сам): ...Ја, плава риба, ал' треба је упецати. Треба вешто натаћи мамац, спустити удицу у воду, па мирно...ћутиш, не дишеш...а тек пловак заигра, а ти - хоп!... Искочи удица, а кад погледаш: на удици - класа!</p> <p>Облик казивања је _____.</p> <p>Кроз прозор „гостинске собе“ видела се стара крушка која се дизала свега неколико метара од куће, а иза ње се ширила башта са цвећем, на коју се настављао пространи воћњак, сличан неком малом гају.</p> <p>Облик казивања је _____.</p> <p>После неког времена појави се неки млади сликар. Изложи слике и очекиваше суд јавног мњења. Слике нису биле рђаве. Ја сам их као странац једини и гледао, а од домаћих не хте нико отићи.</p> <p>Облик казивања је _____.</p>
<p>Решење</p> <p>дијалог, монолог, описивање, приповедање</p>

СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела

<p>Задатак</p> <p>Следеће реченице говоре о роману <i>Сеобе</i> Милоша Црњанског. Уз сваку наведену реченицу упиши "П" ако се њоме препричава то дело, или "А" ако се њоме дело анализира.</p> <p>а) „На захтев маркиза Асканија Гвадањи, Вук Исакович прикупља и опрема један пук српских војника и води их на далеку Рајну, у рат Аустрије против Француза“ _____</p> <p>б) „Пејзаж и природа, доведени у везу са човеком, срце су ове књиге. Све то укупно, разуме се, трепери емоцијом и тражи лирски тон.“ _____</p> <p>в) „Када је стигла зима, Подунавски пук, који се витешки борио на Рајни, остављен је да зимује у туђини и да се сналази како зна и уме.“ _____</p> <p>г) „Као и многи елементи у делу Милоша Црњанског, и његов стил је опор за многе, али богат, сочан, ефектан и сасвим свој.“ _____</p>
<p>Решење</p> <p>а) П б) А в) П г) А</p>

СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ** ученик/ученица:

СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима)

<p>Задатак</p> <p>Прочитај пажљиво два текста различитих аутора о насилном понашању младих у школама. Упореди њихове ставове о насиљу.</p> <p>Аутор А:</p> <p>Недавно је у 115 школа спроведено истраживање о насиљу међу ученицима. Установљено је да 71% ученика није ни на који начин увучено у насилну комуникацију са вршњацима, односно, нису ни жртве, ни насилници. То истовремено значи да се нешто више од четвртине ученика, тачније 29%, појављује у „кругу насиља”, неки као жртве а неки као насилници. У улози жртве насиља сувише је велики број ученика, чак 21% свих испитаних ученика.</p> <p>Неке жртве су истовремено и насилници. У испитиваној групи има 4% таквих ученика. У тој групи, најчешћи облици насилног понашања су вређање и исмевање. Дакле, ови ученици нападају речима.</p> <p>Аутор Б:</p> <p>Највећи број ученика изјавио је да су у току свог школовања, за време наставе или после ње, били изложени исмевању, вређању, погрдним надимцима. Наводе, такође, и друге непријатности: неумесно задиркивање, ширење лажи о њима, одвраћање других ученика да се друже с њима.</p> <p>И наставници и остали запослени у школи потврђују да су вређање и ударање свакодневни облик насилног понашања у школи. Само регистровање проблема не значи да имамо разлога да одахнемо. Напротив, ови облици насиља лако се прикривају, олако схватају, „лакше” подносе и „лече”, иако могу бити веома тешки и са врло сложеним последицама.</p> <p>Заокружи слово испред тачне тврдње.</p> <ul style="list-style-type: none">а) Ниједан аутор није исказао свој став о проблему који испитују.б) Аутор А је забринутији од аутора Б.в) Аутор Б је забринутији од аутора А.г) Оба аутора су подједнако забринута због насиља у школама.
<p>Решење</p> <p>в) Аутор Б је забринутији од аутора А.</p>

СЈ.3.1.2. издаваја кључне речи и резимира текст

Задатак
<p>Прочитај следећи текст и реши задатак.</p> <p>Проучавајући загађивање атмосфере научници су утврдили да Аустралија избацује у атмосферу више штетних гасова по становнику од било које друге индустријски развијене земље. Због повећања броја становника и крчења шума у последње три деценије Аустралија је постала један од највећих загађивача атмосфере гасовима који доприносе такозваном „ефекту стаклене баште“. Тако је у Аустралији 1990. године избачено у атмосферу 36,4 тоне угљен-диоксида по становнику, док је истовремено у САД та количина износила 25,3 тоне, у Канади 23,1 тону, Немачкој 18 тона и Норвешкој 12,1 тону.</p> <p>Наведи три кључне речи/синтагме из овог текста:</p> <p>1. _____</p> <p>2. _____</p> <p>3. _____</p>
Решење
<p>Могући одговори:</p> <ol style="list-style-type: none">1. атмосфера2. загађивање или загађење (атмосфере)/ефекат стаклене башне3. Аустралија4. угљен-диоксид/штетни гасови (Редослед навођења није важан.)

CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем текст

Задатак

Пажљиво прочитај следећи текст, а затим одговори на постављено питање.

Средином 19. века Србија је још вазална кнежевина, део Турског царства, земља која нема право на штампање сопственог новца. У Кнежевини Србији у то доба користе се 42 монете суседних држава, међу којима је најзаступљенији турски новац. Са жељом за државном самосталношћу и независношћу од Турске, у српском народу јавља се и потреба за сопственим новцем.

Издавањем првих бакарних кованица кнез Михаило Обреновић започео је остварење овог сна, а 1876. године кнез Милан је наручио прве отиске папирног новца. „Државне новчанице“, како пише на лицу новчанице, „издају се на основу законодавне одлуке од 19. јануара 1876“. Поред ове објаве, стоји и упозорење да свако „ко прави лажне новчанице и ко се њима служи, казниће се по параграфу 145. и 146. кривичног закона“.

Државна штампарија у Београду штампала је новчанице од једног, пет, десет, педесет и сто динара, и то по 1500 примерака од сваке вредности. Али, у јулу 1875. године херцеговачки устанак преокренуо је стање у земљи. Србија се припремала за рат против Турске иако су се европске силе противиле. Због тога у Србију никада није стигао инострани зајам од 24 милиона динара који је требало да служи као златна подлога приликом штампања српског новца. Тадашње власти закључиле су да нису створени услови за пуштање новца у промет и одлучиле да чекају срећнија времена.

Ове новчанице које никада нису коришћене данас су веома тражене (нарочито у огласима на Интернету). Мало су мање од данашњих и препознатљиве су по портретима породице Обреновић на реверсу – задњој страни новчанице од десет динара. На предњој страни – аверсу – налазе се, једно наспрам другог, војник и српска девојка са снопом у рукама, а између њих налази се лик Милана Обреновића око кога лете два анђела. Испод „десет динара“ исписних бројевима и словима (наравно, на ћирилици) стоји натпис да „ову новчаницу издају и примају све државне благајне у Србији“. Нажалост, новчаницу никада није ни издала ни примила ниједна благајна у Србији.

Прва новчаница која је издата у Србији и била у употреби носи датум оснивања Привилеговане народне банке Краљевине Србије – 2. јул 1884. године. Вредност новчанице била је 100 динара, плативих у злату, и њена појава изазвала је одушевљење у народу. Грађани су носили у банку противвредност у злату да би је откупили, што показује колико је поверење уживала код људи.

Новац ће у Србији дуго остати стабилан, упркос ратовима који су се водили на њеном тлу. Балкански ратови, анексиона криза и Први светски рат нису наудили динару. Заслуга за овај „подвиг“ припада Ђорђу Вајферту, гувернеру Народне банке у ратно доба. Он је у току рата редовно исплаћивао дугове Немачкој и тако успео да очува углед српског динара. Као симбол сигурности динара и приватног власништва, лик Ђорђа Вајферта данас се налази на

новчаници од хиљаду динара. Вајферт је 1917. године у Марсељу (где је била измештена Народна банка Србије) штампао новчаницу од пет динара плативих у сребру. Предња страна новчанице с ликом Милоша Обилића исписана је на српском језику, а задња на француском. У заглављу новчанице великим словима пише „БОГ ЧУВА СРБИЈУ“, а банка поново подсећа да се „фалсификовање банкнота кажњава робијом“.

Зашто је српска влада 1876. године одлучила да већ отштампане новчанице не пушта у промет?

Решење

Као тачан признаје се одговор који садржи следеће информације (без обзира како је формулисан).

Зато што у Србију није стигао инострани зајам који је требало да служи као златна подлога приликом штампања српског новца.

Одговор може да садржи и додатне информације, тј. да буде шири од понуђеног. Нпр.: Зато што, због избијања херцеговачког устанка у јулу 1875. године, у Србију није стигао инострани зајам од 24 милиона динара који је требало да служи као златна подлога приликом штампања српског новца.

CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

Задатак

Погледај пажљиво табелу и одговори на питања у вези са особинама гласова.

Табела 2. — Сугласници и сонанти
(место, начин творбе, битни акустички утисак)

Артикулација место → начин ↓		Уснени		Зубни	Алвеолар.	Предњо- непчани		Задњо- непчани
		двоуснени	усн. - зуб.			тврди	меки	
експлоз.	звучн.	б		д				г
	безвуч.	п		т				к
африкате	звучн.					ц	ђ	
	безвуч.			ц		ч	ћ	
фрикативни	звучн.			з		ж		
	безвуч.		ф	с		ш		х
назали	звучн.	м			н		њ	
латерални	звучн.				л		љ	
	безвуч.							
вибранти	звучн.				р			
	безвуч.							
полувокал	звучн.		в				ј	
	безвуч.							

- а) Које су тврде предњонепчане африкате? _____
 б) Заокружи у табели уснено-зубни безвучни глас.

Решење

а) ц, ч б) ф

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднасловe деловима текста

Задатак

Твој задатак је да напишеш реферат о мотиву слободе у поезији Ђуре Јакшића, позивајући се на песму *Отаџбина*. Направи план за писање реферата. Дај наслов. Одреди основне делове реферата (3 до 4 дела) и кратко, у пар речи, одреди о чему ћеш писати у сваком од тих делова.

Отаџбина

И овај камен земље Србије,
Што претећ сунцу дере кроз облак,
Суморног чела мрачним борама,
О вековечности прича далекој,
Показујући немом мимиком
Образа свога бразде дубоке.

Векова тавних то су трагови,
Те црне боре, мрачне пећине;
А камен овај, ко пирамида
Што се из праха диже у небо,
Костију кршних то је гомила
Што су у борби протиб душмана
Дедови твоји вољно слагали,
Лепећи крвљу срца рођеног
Мишица својих кости сломљене, -
Да унуцима спреме бусију,
Оклен ће некад смело презирућ
Душмана чекат чете грабљиве.

И само дотле, до тог камена,
До тог бедема -
Ногом ћеш ступит можда, поганом!
Дрзнеш ли даље? ... Чућеш громове
Како тишину земље слободне
Са грмљавином страшном кидају;
Разумећеш их срцем страшљивим
Шта ти са смелим гласом говоре,
Па ћеш о стења тврдом камену
Бријане главе теме ћелаво
У заносноме страху лупати!
Ал један израз, једну мисао,
Чућеш у борбе страшној ломљави:
„Отаџбина је ово Србина!“

Ђура Јакшић (1832-1878), рођен је у Српској Црњи, у свештеничкој породици. Пошто двапут бежи из трговачке школе у коју га отац уписује, касније полази у гимназију и завршава три разреда, а потом учи сликарство у Темишвару, Бечу, Пешти, Великом

Бечкерек и Минхену. Није стекао шире опште или књижевно образовање јер је сав био усредсређен на сликарство као позив. Рано је почео да слика по наруџбини и тако себи обезбјеђује егзистенцију.

Из Војводине прелази у Србију, учитељује по забитим селима. Немирног духа и нетрпељив, вјечити бунција, Јакшић је свуда долазио у сукоб са појединцима, друштвом, властима. Стално је премештан, отпуштан из службе, судски гоњен због свога књижевног рада или мишљења. Посљедњих година живота радио је као коректор Државне штампарије у Београду.

У лирској поезији је остварио тематско богатство и највећи уметнички домет иако је објавио само једну књигу песама (*Песме*, 1873). Ове су песме искрене и доживљене, одликује их сликовитост и музикалност, снажна осећања и богат израз и поетски занос: љубавне песме (*Љубав, Кога да љубим, На ноћишту*), елџије (*На Липару, Поноћ*), родољубиве песме (*Падајте браћо, Отаџбина*), описне (*Кроз поноћ, Вече*), социјалне песме (*Ратар, Шваља*), полемичке песме (*Ћутите, ћутите, Јевропи*), сатиричне песме (*Отац и син*), винске песме (*Мила*).

Решење

Оцењује се колико је наслов прикладан, да ли су делови организовани логичним редоследом и у којој мери је одговорено на тему.

Задатак

Родитељи су ти саопштили да размишљају о пресељењу у већи град. Волели би да чују и твоје мишљење. Твој задатак је да добро размислиш о овом предлогу, одлучиш се да ли си *за* пресељење или *против* њега, смислиш могуће разлоге и образложења за своју одлуку и све то напишеш.

За овај задатак имаш укупно 90 минута. За то време треба да одлучиш који ћеш став заступати (*за* пресељење или *против* њега), да смислиш аргументе и образложења којима ћеш бранити свој став, затим да напишеш рад, поново га прочиташ, провериш има ли грешака и исправиш све грешке које уочиш. Не заборави да свом раду даш и наслов.

Твој рад ће се оцењивати на основу тога:

- колико је текст јасан, целовит и кохерентан;
- колико јасно си изнео и образложио свој став о пресељењу;
- колико си узео у обзир и аргументе које се не слажу са твојим ставом
- колико поштујеш правописна правила.

Молимо те да пишеш читко.

Срећан рад!

Решење

Оцењује се колико је текст јасан, целовит и кохерентан, колико јасно си изнео и образложио свој став о пресељењу и узео у обзир и аргументе које се не слажу са твојим ставом и колико поштујеш правописна правила.

СЈ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу

<p>Задатак</p> <p>Напиши расправу о следећој теми: УЛОГА МОДЕ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ.</p> <p>Људи имају различита мишљења о томе колико је важна мода у савременом животу. Расправа коју ћеш написати треба да почне навођењем различитих мишљења о томе, да се настави изношењем аргумената и заврши закључком. Такође имај на уму да се мода не односи само на одевање, већ и на многе друге појаве.</p> <p style="text-align: center;">УЛОГА МОДЕ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Решење</p> <p>Оцењује се колико је расправа јасна, целовита и кохерентна, колико су јасно и прецизно наведени убедљиви аргументи и да ли закључак следи из њих.</p>

<p>CJ. 3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста</p> <p>Прочитај следећи текст, а потом напиши сажетак. Сажетак текста треба да садржи најважније што си из текста сазнао.</p> <p style="text-align: center;">Школа</p> <p>Сви знамо шта је то школа и шта се у школи ради. Ту се учи, стиче знање потребно за живот, решавају тешки и озбиљни задаци, савладавају разне науке и вештине: од науке о језику до физичке културе. То је, дакле, веома важна и озбиљна установа. Очекивали бисмо стога да тако важна и озбиљна установа има и важно, озбиљно, па чак и строго име. Али – ништа од свега тога! Изненадићете се кад сазнате шта, у ствари, значи реч <i>школа</i>, или, боље рећи, шта је некада значила.</p> <p>Вероватно сте већ чули да <i>школа</i> није наша реч. У наш језик преузета је из латинског (стари Римљани говорили су <i>схола</i>) са значењем „училиште“, које и данас та реч има. Но, пре тога стари Римљани преузели су је од Грка, а у грчком језику реч <i>схоле</i>, у почетку кад је настала, није значила „училиште“, већ нешто сасвим друго; чак, могло би се рећи, и супротно од онога што данас значи. <i>Схоле</i> је у старом грчком језику значило – „доколица“, „беспослица“, „одмор“, „забава“!</p> <p>Питаћете се сигурно: како то?! Зашто су стари и мудри Грци своја училишта сматрали беспослицом, доколицом и забавом?</p> <p>Ево како је то било.</p> <p>У почетку, школа у Грчкој није била оно што ће касније постати – у тој земљи и другде по свету: установа за образовање омладине. То је испрва било место где су се окупљала докона деца робовласника да заједнички проведу време у игри и забави. Отуда онда и назив „доколица“, „забава“. Школа је, дакле, у почетку била забавиште. Касније се ту почело озбиљније радити и учити. Нарочита пажња посвећивала се телесном вежбању – гимнастици. И управо по томе што су се ђаци у старим грчким схолама бавили углавном гимнастиком, једна врсте школе, која и данас постоји, добила је назив-<i>гимназија</i>. Гимназија је, дакле, „школа гимнастике“, мада се у наше време ученици у њој најмање баве гимнастиком.</p> <p style="text-align: center;">(Милан Шипка „Приче о речима“, одломак)</p> <p>Напиши сажетак овог текста. Размисли прво о томе шта је циљ аутора текста и које су најважније информације изнете у тексту. Потом напиши сажетак у четири до шест реченица.</p> <p>Сажетак</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Решење</p> <p>Оцењује се да ли сажетак садржи само најважније информације (о пореклу речи школа, шта је школа некад била). У њему не сме да буде мање важних информација и детаља.</p>

CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

Задатак
У следећим реченицама упиши запету тамо где је потребно. а) Једном речју с мојом сестром никада не може бити досадно. б) Неки домаћин добар човек лепо га прими.
Решење
Једном речју, с мојом сестром никада не може бити досадно. Неки домаћин, добар човек, лепо га прими.

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти ГРАМАТИКА ученик/ученица:

СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима

Задатак
Усправним цртама подели на слоге следеће речи: ПРЕОРАВАТИ АУГМЕНТАТИВ БАНАТСКИ ПИОНИРСКИ ПРЕТРЧАВАТИ
Решење
ПРЕ-О-РА-ВА-ТИ А-У-ГМЕН-ТА-ТИВ БА-НАТ-СКИ ПИ-О-НИР-СКИ ПРЕ-ТР-ЧА-ВА-ТИ

СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)

Задатак
Напиши која се гласовна промена не одиграва у датој речи, иако би се очекивала: а) баки: _____ б) протестни: _____ в) рукица: _____ г) поочим: _____
Решење
а) сибиларизација б) губљење сугласника (упрошћавање сугласничких група) в) палатализација г) сажимање самогласника

Задатак
Упореди дате парове речи, подвуци реч у којој примећујеш гласовну промену и напиши која је то промена: а) пекох – печем: _____ б) стан – стамбени: _____ в) тврд – тврђи: _____ г) писмо – писама: _____
Решење
а) <u>печем</u> , палатализација б) <u>стамбени</u> , једначење сугласника по месту изговора (творбе) в) <u>тврђи</u> , јотовање г) <u>писама</u> , непостојано <i>a</i>

СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму

<p data-bbox="267 149 370 178">Задатак</p> <p data-bbox="267 220 1364 321">Обрати пажњу на акценатске знаке у подвученим речима. На основу акцента, одреди значење подвучених речи. За сваку ситуацију (А, Б и В) пронађи реченицу са истим значењем и заокружи слово испред те реченице.</p> <p data-bbox="267 363 1112 409">А. ГРАД МЕ ЈЕ ИЗЕНАДИО СВОЈОМ ХЛАДНОЋОМ.</p> <p data-bbox="305 451 1299 483">Заокружи слово испред реченице која има исто значење као и подвучена реч.</p> <p data-bbox="305 485 1323 552">а) Није ми се допало то насеље због непријатне атмосфере и нељубазних људи; б) Изненадна летња падавина спустила је температуру ваздуха.</p> <p data-bbox="267 594 1136 640">Б. ЛУК СМО ПРОНАШЛИ ЗАТУРЕН ИСПОД ОРМАНА.</p> <p data-bbox="305 682 1307 714">Заокружи слово испред реченице која има исто значење као и подвучена реч..</p> <p data-bbox="305 716 1364 819">а) Главица црног лука откотрљала се под орман у кухињи; б) После игре, мој брат је сакрио лук, своје омиљено оружје, под орман, а сачувао стрелу.</p> <p data-bbox="267 861 909 907">В. ЊЕН ПАС ЈЕ БИО ВЕОМА ЗАПАЖЕН.</p> <p data-bbox="305 949 1307 980">Заокружи слово испред реченице која има исто значење као и подвучена реч.</p> <p data-bbox="305 982 1096 1050">а) На изложби паса њен љубимац је био веома добро оцењен. б) Сви су се дивили лепо украшеном појасу око њеног струка.</p>
<p data-bbox="267 1159 373 1188">Решење</p> <p data-bbox="267 1230 332 1323">А. б) Б. а) В. а)</p>

CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама

Задатак
<p>Напиши називе подвучених глаголских облика у следећој реченици:</p> <p><u>Вративши се</u> кући, <u>извалио се</u> обучен преко постеље и истог трена потонуо је у сан.</p> <p>а) вративши се _____</p> <p>б) извалио се _____</p>
Решење
а) глаголски прилог прошли б) перфекат

Задатак																																							
<p>Упиши у табелу основни облик наведене речи и врсту којој реч припада. Две речи смо дали као пример. Води рачуна да промењиве речи мораш навести у њиховом основном облику.</p> <p><u>Међутим</u>, нисам имао <u>много</u> <u>разлога</u> <u>да</u> будем толико поносан <u>на</u> <u>те</u> панталоне <u>које</u> су <u>ми</u> навукли. То су биле панталоне мога <u>старијега брата</u> и на њима <u>је</u> била <u>исписана</u> цела његова кратка, <u>али</u> бурна биографија.</p>																																							
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Реч како гласи у реченици</th> <th>Основни облик речи</th> <th>Врста речи</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>међутим</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Много</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>разлога</td> <td>разлог</td> <td>ИМЕНИЦА</td> </tr> <tr> <td>Да</td> <td>да</td> <td>ВЕЗНИК</td> </tr> <tr> <td>На</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Те</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Које</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ми</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>старијега</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Брата</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>је била исписана</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Али</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Реч како гласи у реченици	Основни облик речи	Врста речи	међутим			Много			разлога	разлог	ИМЕНИЦА	Да	да	ВЕЗНИК	На			Те			Које			Ми			старијега			Брата			је била исписана			Али		
Реч како гласи у реченици	Основни облик речи	Врста речи																																					
међутим																																							
Много																																							
разлога	разлог	ИМЕНИЦА																																					
Да	да	ВЕЗНИК																																					
На																																							
Те																																							
Које																																							
Ми																																							
старијега																																							
Брата																																							
је била исписана																																							
Али																																							
Решење																																							
<p>међутим – међутим – РЕЧЦА много – много – ПРИЛОГ на – на – ПРЕДЛОГ те – тај – ЗАМЕНИЦА које – који – ЗАМЕНИЦА ми – ја – ЗАМЕНИЦА старијега – стар – ПРИДЕВ</p>																																							

брата – брат – ИМЕНИЦА
 је била исписана – исписати – ГЛАГОЛ
 али – али – ВЕЗНИК

Задатак

У табелу распореди дате глаголе (један исти глагол ће ићи у више рубрика!):

умити се, смркавати се, ходати, подићи, ући.

Глаголи	по томе да ли подразумевају вршиоца радње	лични	
		безлични	
	по прелазности	прелазни	
		непрелазни	
		повратни	
	по виду	свршени	
несвршени			

Решење

Глаголи	по томе да ли подразумевају вршиоца радње	лични	умити се, ходати, подићи, ући
		нелични	смркавати се
	по прелазности	прелазни	подићи
		непрелазни	ходати, ући
		повратни	умити се, смркавати се
	по виду	свршени	умити се, подићи, ући
несвршени		смркавати се, ходати	

СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)

Задатак
Одреди врсту подвучене синтагме у следећој реченици: Одмах после доручка изашао сам и испео се степеницама које воде у <u>стрму башту изнад куће</u> . Подвучена синтагма у реченици по врсти је: а) придевска; б) прилошка; в) именичка; г) глаголска. Заокружи слово испред тачног одговора
Решење
в) именичка

Задатак
Напиши којим врстама припадају подвучене зависне реченице: а) Јоца није пошао на тренинг <u>јер је био уморан</u> . _____ б) <u>Да није био уморан</u> , Јоца би пошао на тренинг. _____ в) <u>Иако је био уморан</u> , Јоца је пошао на тренинг. _____
Решење
а) узрочна б) условна в) допусна

СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

<p>Задатак</p> <p>Заокружи слово испред реченице у којој је употребљен глаголски прилог садашњи са узрочним значењем.</p> <p>а) Тако идући низ воду, дечаци наиђу на своју воденицу.</p> <p>б) Милан и Стојан се врате кући, чудећи се шта ће то бити.</p> <p>в) Патуљак није испрва хтео да иде у крађу, плашећи се казне.</p> <p>г) Слушајући радио, посматрала је птице у свом дворишту.</p>
<p>Решење</p> <p>в) Патуљак није испрва хтео да иде у крађу, плашећи се казне.</p>

У подобласти ЛЕКСИКА ученик/ученица:

СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла

Задатак
Пажљиво прочитај следећи текст и реши задатак: Музика Индије у старом веку Музика старе Индије има посебан облик. Индијски напев карактерише лествица широког опсега, као и слободнији ритмички и формални ток. Стари Индуси правили су велику разлику између духовне и световне музике. Духовни напеви били су засновани на текстовима верских књига (Веда) и били су мирни, спори и достојанствени. У основи <u>световне музике</u> били су стални мелодијски обрасци, које је уметник варирао и обогаћивао орнаментирањем. Ови напеви увек су се певали у унапред утврђено време. Подвучени скуп речи означава: а) оријенталну музику; б) мирну и спору музику; в) народну, нерелигијску музику; г) религијску, црквену музику.
Решење
в) народну, нерелигијску музику

Задатак
Одреди значење подвучених речи у наредној реченици: Знам да сам доушника гањао кроз црне <u>грозоморне</u> ходнике и низ дугачка <u>стрмоглава</u> степеништа. Грозоморно значи _____. Стрмоглаво значи _____.
Решење
Грозоморно значи нешто изузено страшно /опасно / врло непријатно. Стрмоглаво значи врло стрмо/ са великим и опасним нагибом/ опасно (брзо)/ нагло

CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава \

<p>Задатак</p> <p>Пажљиво прочитај следећи текст и реши задатак</p> <p>Бројни народи обележили су 2009. године двадесетогодишњицу пада <u>гвоздене завесе</u> која је некада делила Стари континент. Ипак, две деценије након тог преломног догађаја, сећања на гвоздену завесу и даље су жива у памћењу старијих житеља континента.</p> <p>Подвучени скуп речи означава:</p> <p>а) зид од гвожђа, сличан Кинеском зиду; б) непостојећу, измишљену творевину; в) идеолошку границу, блоковску границу; г) залеђен велики пловни водени ток.</p>
<p>Решење</p> <p>в) идеолошку границу, блоковску границу</p>

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **КЊИЖЕВНОСТ** ученик/ученица:

СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива

<p>Задатак</p> <p>Прочитај следећи текст.</p> <p>Стерија у свом делу приказује заблуделу личност, која покушава да постане углађена особа финих манира. Покушава да користи изразе на француском и немачком, али не само да не зна добро ове језике, него ни српски не говори правилно. Њен брат и ћерка покушавају да је уразуме и врате пређашњем начину живота.</p> <p>О ком књижевном делу је реч? _____</p> <p>Ком књижевном роду припада ово дело? _____</p> <p>Којој књижевној врсти припада ово дело? _____</p> <p>Како се зове главни лик у овом делу? _____</p> <p>На линијама упиши одговоре на питања.</p>
<p>Решење</p> <p><u>Покондирена тиква</u></p> <p><u>Драма</u></p> <p><u>Комедија</u></p> <p><u>Фема</u></p>

<p>Задатак</p> <p>У једном роману из твоје лектире приказана је свађа попадија и туча попова због зета. Дата је слика живота у војвођанском селу. Роман обилује анегдотским ситуацијама.</p> <p>О ком роману је реч у наведеном тексту? Ко је написао тај роман?</p> <p>Наслов романа: _____ .</p> <p>Писац романа: _____ .</p>
<p>Решење</p> <p><u>Поп Ђира и поп Спира</u></p> <p><u>Стеван Сремац</u></p>

СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту

<p>Задатак :</p> <p>Заокружи слова испред одлика овог текста.</p> <p>„Сунце се, ено, Као вретено Над градом врти И главом клима.</p> <p>Све је у мени Данас шарено.</p> <p>И у теби је Можда шарено.“ (Мирослав Антић)</p> <p>Одлике: а) објективност; б) ритмичност; в) стих; г) приповедање; д) метафоричност.</p>
<p>Решење</p> <p>б) ритмичност в) стих д) метафоричност</p>

СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу

<p>Задатак</p> <p>Уочи однос између аутора и лирског субјекта у стиховима:</p> <p>Марија „Ја сам била нежни цветак, као шебој ил' леандер, ал' ми дође црни петак по имену Александер.“ (Душан Радовић)</p> <p>Шта закључујеш на основу текста?</p> <p>а) Истакнута је истоветност аутора и лирског субјекта. б) Очигледна је разлика између аутора и лирског субјекта. в) Однос између аутора и лирског субјекта не може се уочити. г) Лирски субјект је Марија. д) Лирски субјект је Александер.</p> <p>Заокружи слова испред тачних одговора.</p>
<p>Решење</p> <p>б) Очигледна је разлика између аутора и лирског субјекта. г) Лирски субјект је Марија.</p>

СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту

Задатак
Напиши назив подвучене стилске фигуре у наведеним стиховима: <p style="text-align: center;">Љубичасте горе, гранитне, до свода, <u>Зрцале се</u> у дну; мирно и без пене, Површина шушти и <u>целива</u> стене; Свод се светли топал, стаклен, изнад вода</p> Назив подвучене стилске фигуре је _____.
Решење
персонификација

Задатак
Прочитај стихове из песме <i>Женидба Милића барјактара</i> . Напиши назив стилске фигуре која је остварена питањима и одговорима. <p style="text-align: center;">Ој, пунице, ђевојачка мајко, или си је од злата салила? Или си је од сребра сковала? Или ти је бог од срца дао? Заплака се ђевојачка мајка, а кроз сузе тужно говорила:</p> <p style="text-align: center;">„Мио зете, Милић барјактаре, нити сам је од злата салила, нити сам је од сребра сковала, нити сам је од сунца отела, веће ми је бог од срца дао.“</p> Назив стилске фигуре је _____
Решење
словенска антитеза

СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе

<p>Задатак</p> <p>Прочитај стихове из песме <i>Вече</i> Војислава Илића, па одговори на питања.</p> <p>Румене пруге већ шарају далеки запад, Клоуо почива свет. Са мирних далеких поља Уморни ратар с песмом журно се ноћишту спрема, И само час по час зајечи шарена доља...</p> <p>Све грли мир и сан. Покашто заурла само Суседов стари пас, ил' позно дошавши с рада, Испреже ратар плуг и стоку уморну поји, И ђерам шкрипи све и вода жуборећ' пада.</p> <p>На основу броја стихова, наведи назив строфе у песми <i>Вече</i>.</p> <p>_____</p>
<p>Решење</p> <p>катрен</p>

CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело

<p>Задатак</p> <p>Прочитај одломак из <i>Аутобиографије</i> Бранислава Нушића. Док читаш, размишљај о каквој се поезији приповеда у тексту.</p> <p>Написао сам свега две песме у животу и са обема сам толико страдао да сам се зарекао чак и да не читам више стихове, а камоли још и да их пишем. О, колико ме је пута гонило и голицало нешто у души, колико пута ме је држала инспирација, колико пута мамила каква прилика, али сам се увек јуначки уздржао.</p> <p>Зар може, на пример, бити узвишеније инспирације ко кад вам каква госпођица сањалачка погледа и топла осмеха поднесе своју лепо укоричену споменицу, на којој златним словима пише „Poesie“, а која представља тако раскошну колекцију људских глупости. Ах, та књижица, која је испуњена са безброј лепих жеља и наказних стихова, у којој кипте „ах“ и „ох“ и у којој се ритмови тако милозвучно сликују на речи: мојим, твојим, нећу, срећу и рујна, бујна.</p> <p>Колико сам пута био већ и замочио перо у мастило, па се ипак уздржао.</p> <p>„Али запишите, молим вас, запишите макар један стих!“, шапћу вам њена уста „рујна“.</p> <p>Ја поново умачем перо у мастило и поново се уздржавам.</p> <p>„Молим!“, понавља она.</p> <p>„Извините, али ја сам на дијети!“, правдам се.</p> <p>И одиста, то је била једна врста дијете коју сам ја издржавао. Додуше, ја нисам одлазио лекару, да му исплазим језик и да се пожалим на рђаво време, јер би ми он у том случају најпре преписао да не читам стихове наших поета, већ сам издржао сасвим супротну дијету – нисам писао стихове, што је необично добро чинило и мени и мојим читаоцима.</p> <p>Према каквој „поезији“ наратор у овом одломку заузима хумористично-ироничан став?</p> <p>Заокружи слово испред одговора за који сматраш да представља ваљано тумачење.</p> <p>То је поезија:</p> <ul style="list-style-type: none">а) која је тешко разумљива;б) коју су писали признати песници;в) која је празна и патетична;г) која није римована.
<p>Решење</p> <p>в) која је празна и патетична</p>

CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже

Задатак

Прочитај Дучићеву песму *Подне*, а затим одговори на питања.

Над острвом пуним чемпреса и бора,
Младо, крупно сунце пржи, пуно плама;
И трепти над шумом и над обалама
Слан и модар мирис пролетњега мора.

Љубичасте горе, гранитне, до свода,
Зрцале су у дну; мирно и без пене,
Површина шушти и целива стене;
Свод се светли топал, стаклен, изнад вода.

Прах сунчани трепти над испраним песком,
И сребрни галеб понекад се види,
Светлуца над водом. И миришу хриди
Мирисом од риба и модријем вреском.

Све је тако тихо. И у мојој души
Продужено видим ово мирно море:
Шуме олеандра, љубичасте горе,
И блед обзор што се протеже и пуши.

Немо стоје у њој сребрнасте, родне
Обале и врти; и светли и пали
Младо, крупно сунце; и не шуште вали –
Галеб још светлуца. Мир. Свуда је подне.

Прочитај приказ Дучићеве песме *Подне*. Својим речима образложи зашто овај приказ **није у потпуности** прихватљив. Наведи бар два разлога.

Наведена песма је дескриптивна. У њој песник описује један летњи дан на морској обали. У његовом опису морског пејзажа посебно су истакнуте слике које сугеришу велику врућину која влада на морској обали – „и светли и пали/младо, крупно сунце“, „сунчани прах трепти над испраним песком“. И природа је замрла, спржена је и спаљена. Сликама устрепталог, врелог ваздуха и природе натопљене сунцем песник сугерише осећања узнемирености и неспокојства.

Решење

Ученик показује да је разумео песму. Изражава свој став о песми тако што аргументује несклад између понуђеног приказа и своје интерпретације песме.

СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави

<p>Задатак</p> <p>Сети се народних бајки које си читала/читао, а затим пажљиво прочитај почетак романа <i>Поп Ђира и поп Спира</i> српског приповедача и ромасијера Стевана Сремца. Размисли због чега писац користи уметнички поступак налик бајци.</p> <p>„Била два попа – али не она два попа што су једном остали сами у свету, па се сваки од њих тужио и тешио да би му далеко лакше било животарити само да нема оног другог – не, дакле, та два попа, него друга два, и живела су у једном селу у Банату. Које је то село, нећемо вам казати да не би село, ни криво, потрзали и излагали га подсмеху, пошто оно није ни најмање криво за све ово што ће се у овој приповеци причати...”</p> <p>Шта је постигнуто на уметничком плану коришћењем <i>формуле бајке</i> о неодређеном времену и непознатом месту на почетку романа? Заокружи слово испред одговора који такву везу исправно тумачи.</p> <p>а) Таквим приповедањем се наглашава веза са већ раније описаним догађајем. б) Приповедач читаоца збуњује тако што не открива време и место радње романа. в) Таквим приповедањем се одмах открива карактер главних ликова у роману. г) Приповедач читаоца припрема за сасвим необичан догађај у роману. д) Приповедач жели да заштити од подсмеха људе које су били узор ликовима.</p>
<p>Решење</p> <p>г) Приповедач читаоца припрема за сасвим необичан догађај у роману.</p>

Образовни стандарди за крај обавезног образовања за српски језик који ће бити испитивани непознатим задацима

CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног

<p>Задатак</p> <p>У следећем тексту подвуци две реченице које носе најважније информације:</p> <p style="text-align: center;">О молекулима</p> <p>За молекуле се може рећи да представљају најситније могуће делове неке супстанце који још увек задржавају особине те супстанце. Молекул шећера је најситнији део шећера с тим особинама. Као што се атоми удружују у молекуле, молекули се удружују у огромне скупове и тако граде тела која су доступна нашим чулима. Једно зрно шећера је сачињено од огромног броја молекула шећера. Занимљиво је поменути да се лед, вода и водена пара састоје од потпуно истих молекула. Разлика која постоји између те три супстанце проистиче само из начина на који се молекули међусобно удружују.</p> <p style="text-align: right;">(Томислав Сенћански, <i>Чудеса електрицитета</i>, прилагођено)</p>
<p>Решење</p> <p><u>За молекуле се може рећи да представљају најситније могуће делове неке супстанце који још увек задржавају особине те супстанце.</u> Молекул шећера је најситнији део шећера с тим особинама. <u>Као што се атоми удружују у молекуле, молекули се удружују у огромне скупове и тако граде тела која су доступна нашим чулима.</u> Једно зрно шећера је сачињено од огромног броја молекула шећера. Занимљиво је поменути да се лед, вода и водена пара састоје од потпуно истих молекула. Разлика која постоји између те три супстанце проистиче само из начина на који се молекули међусобно удружују.</p>

Задатак	
Прочитај текст, а потом уради задатак.	
Креда	
<p>Креда, обична наша бела школска креда, има необично име и још необичније порекло. Она потиче с југа, са данашњег грчког острва Крита, познатог још и под старим именом Крета. Тим другим, старијим именом, именом Крета, називали су стари Латини (Римљани) једну белу, крхку писаљку од кречњака – вероватно, зато што су је донели с Крете приликом неког војног похода. У нашем језику, или у језику из ког смо ту реч преузели, латинска <i>крета</i> (или <i>creta</i>, како су они писали) постала је – креда. Пишући њоме свакодневно по школској табли, ми данас и не помишљамо да та обична, ломљива писаљка носи име једног великог острва, надалеко чувеног по својој старој уметности и писмености.</p> <p style="text-align: right;">(Милан Шипка, <i>Приче о речима</i>)</p> <p>У табели су неки од података из овог текста. Стави знак „+“ уколико сматраш да је податак важан и знак „-“ уколико сматраш да није важан за објашњење порекла речи.</p>	
Податак из текста	+ или -
Пишемо кредом по табли, свакодневно.	
Стари назив острва је Крета, отуда и назив за ову писаљку.	
Креда се лако ломи.	
Крит је чувен по својој старој уметности и писмености.	
Латинска реч „крета“ постала је реч „крета“.	
Решење	
Податак из текста	+ или -
Пишемо кредом по табли, свакодневно.	-
Стари назив острва је Крета, отуда и назив за ову писаљку.	+
Креда се лако ломи.	-
Крит је чувен по својој старој уметности и писмености.	-
Латинска реч „крета“ постала је реч „крета“.	+

CJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима

<p>Задатак</p> <p>Прочитај одломак из дела <i>Уметност и њена историја</i>. У тексту аутор говори о једном старогрчком рељефу дајући и свој коментар. Подвуци реченицу у којој је исказан коментар.</p> <p>„На овом рељефу Атлас је приказан како се враћа са златним јабукама до Херакла, који чврсто стоји под својим големим теретом. Атина му је подметнула јастуче на рамена. У десној руци некад је држала метално копље. Читава је прича испричана са дивном једноставношћу и јасноћом. Атина је окренута правце према нама и само јој је глава окренута у страну ка Хераклу“.</p>
<p>Решење</p> <p><u>Читава је прича испричана са дивном једноставношћу и јасноћом.</u></p>

Примедба - Овај текст потребно је допунити примерима задатака за образовне стандарде означене звездицом (*)